เล่ม 3

แหล่งอาหาร
บางปะกงช่วงล่าง
กับ
โรงงาน
อุตสาหกรรม

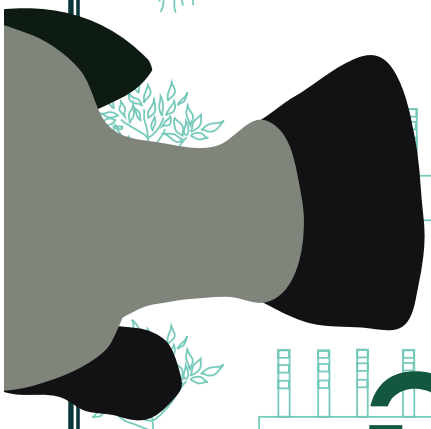

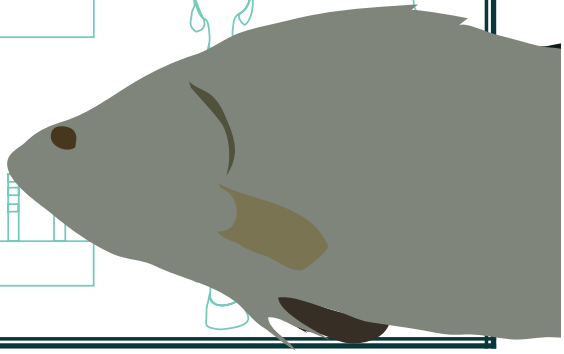

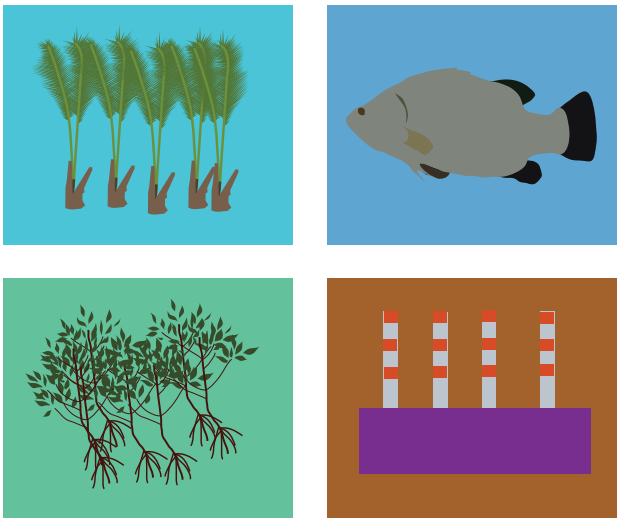

แหล่งอาหาร กับ โรงงานอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาโครงงานแหล่งอาหารและการพัฒนา กรณีศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรุ่งอรุณ ปีการศึกษา 2/2555

บางปะกง..

คนไทยแต่อดีตเรียกขานสิ่งที่มีบุญคุณแก่ชีวิตของตนว่า “แม่” ไม่ว่าจะเป็นแม่พระธรณี แม่คงคา แม่โพสพ หรือค
ที่มีความอบอุ่นและมั่นคง คนไทยเกิดมาโชคดีที่สุด เพราะได้เกิดบนแผ่นดินที่อุดมไปด้วยส

แม่น้ำบางปะกง เป็นแหล่งทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ และแหล่งอาชีพที่สำคัญของผู้คนทั้งในด้านการประมงและเกษตรกรรม แม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำสำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่หากพิจารณาถึงพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกงจะครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดชลบุรี รวมทั้งหมดเป็นพื้นที่ประมาณ 22,456 ตารางกิโลเมตร ซึ่งพื้นที่เพียงเท่านี้ สามารถผลิตอาหารหล่อเลี้ยงคนไทยเกือบทั้งประเทศมานานแสนนาน

ต้นกำเนิดของแม่น้ำบางปะกงอยู่ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งแม่น้ำนครนายกจากทางเหนือ ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรีที่ไหลมาจากตะวันออกเกิดเป็นแม่น้ำบางปะกง และไหลผ่านอำเภอบางคล้า อำเภอบ้านโพธิ์ และอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และออกสู่ทะเลต่อไป

สองฝั่งตลอดเส้นทางน้ำบางปะกง เกิดชุมชนที่ทำมาหากินหรือประกอบอาชีพแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ตั้งแต่การทำนา ทำไร่ ทำสวนและการประมง อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าผู้คนในแต่ละพื้นที่จะเลี้ยงตนด้วยอาชีพใด สิ่งที่พวกเขาทั้งหลายแบ่งปันร่วมกันคือแม่น้ำบางปะกง...ที่เปรียบเสมือนแม่ที่คอยเลี้ยงดูลูกหลาน และให้ข้าวให้น้ำอย่างเท่าเทียมเสมอมา...

พวกเรา...เยาวชนชาวกรุงเทพก็พึ่งพิงแหล่งอาหารซึ่งได้รับการหล่อเลี้ยงจากลำน้ำบางปะกงเช่นกัน ดังนั้นหากเกิดวิกฤติต่อแหล่งอาหารของเรา พวกเราคงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความขาดแคลน การต้องรับประทานอาหารที่มีราคาแพง เพราะผลิตไม่ได้เองในประเทศ เป็นต้น เราเริ่มศึกษาแม่น้ำบางปะกงผ่านการ “ตามรอยปลากะพง” ซึ่งเป็นเมนูที่เราชอบรับประทานกันทุกคน และปลากะพงก็มีแหล่งผลิตสำคัญ อยู่ที่แม่น้ำบางปะกง นั่นคือสาเหตุที่ว่า เหตุใดเราจึงศึกษาเรื่องของแม่น้ำบางปะกง

กระบวนการศึกษาแม่น้ำบางปะกงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายศิลป์ โรงเรียนรุ่งอรุณ ได้แบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 3 พื้นที่ โดยตามรอยทรัพยากรอาหารที่สำคัญของพื้นที่ และในที่สุดก็จับกลุ่มอาชีพหลักของพื้นที่ได้ ซึ่งพื้นที่ศึกษาของเรา ได้แก่

พื้นที่บางปะกงช่วงบน ได้แก่ พื้นที่ศึกษาในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ในเขตที่ราบตอนกลางของลุ่มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีชุดดินอันอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเกษตร ชาวบ้านยังคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาการยกร่องสวนเพื่อการทำสวนมะม่วง สวนมะพร้าว สวนหมาก และสวนพลู (ปรากฏสีเหลืองในแผนที่)

พื้นที่บางปะกงช่วงกลาง ได้แก่ พื้นที่ศึกษาในอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่บางส่วนของอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีแต่เดิมปลูกข้าวกันมาก อยู่ในเขตที่ราบตอนกลางของลุ่มน้ำและ เป็นพื้นที่ที่มีชุดดินอันอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเกษตรเช่นกัน ในอดีตทำนากันมาก ปัจจุบันชาวบ้านหันมาเพาะเลี้ยงกุ้งและปลากันมาก (ปรากฏสีส้มในแผนที่)

..แม่ของเรา

หรือคำง่าย ๆ ดั่งเช่น “แม่น้ำ” ทั้งนี้ “แม่” เหล่านี้ได้เกื้อหนุนชีวิตแก่เรามาเนิ่นนาน และเราไม่อาจแย้งได้ว่าชีวิตที่มีแม่เป็นชีวิตด้วยสายน้ำ แม่น้ำทุกสายเปรียบประหนึ่งเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนไทย ...และแม่น้ำบางปะกงก็เช่นกัน

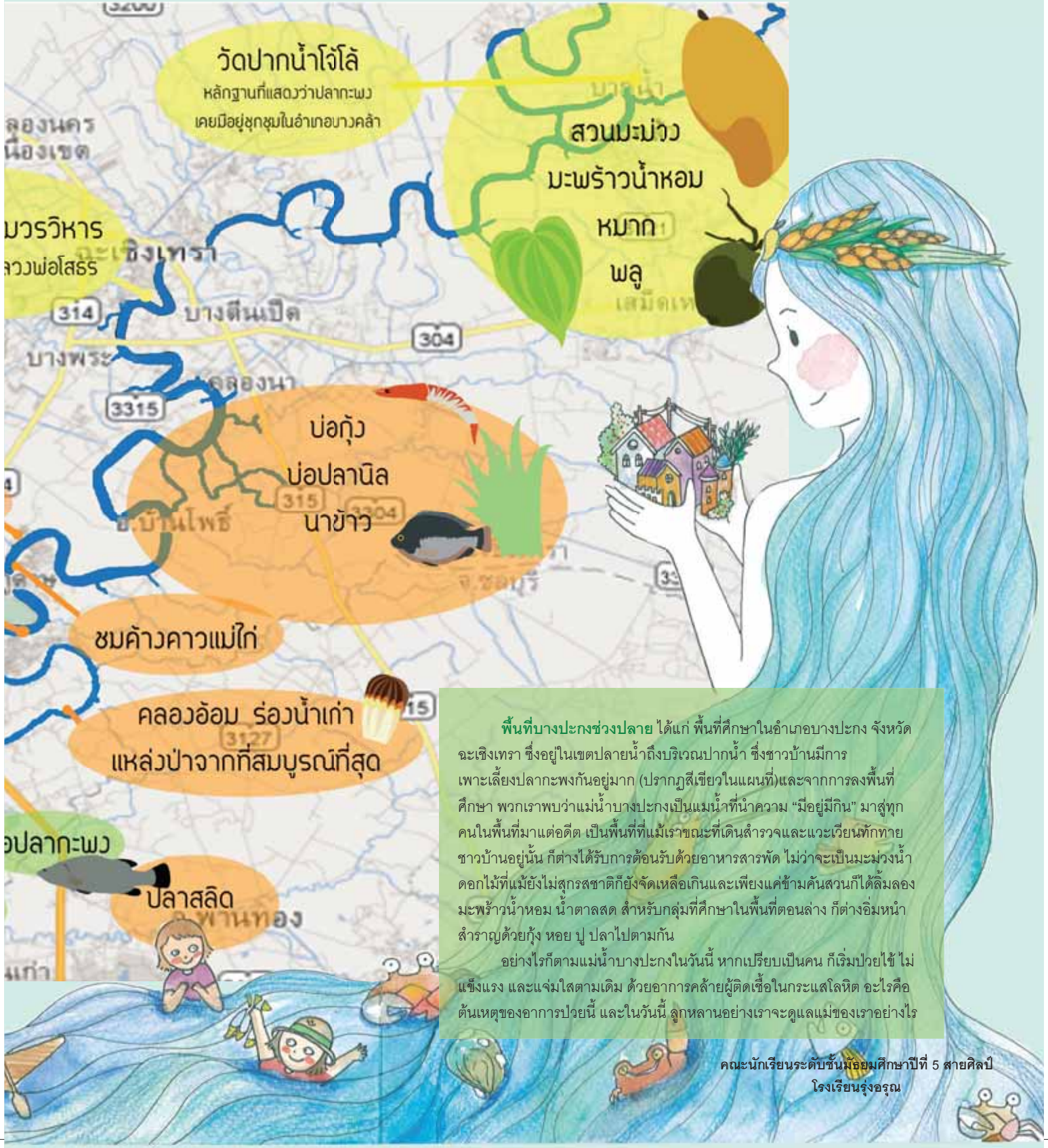

พื้นที่บางปะกงช่วงปลาย ได้แก่ พื้นที่ศึกษาในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ในเขตปลายน้ำถึงบริเวณปากน้ำ ซึ่งชาวบ้านมีการเพาะเลี้ยงปลากะพงกันอยู่มาก (ปรากฏสีเขียวในแผนที่)และจากการลงพื้นที่ศึกษา พวกเราพบว่าแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำที่นำความ “มีอยู่มีกิน” มาสู่ทุกคนในพื้นที่มาแต่อดีต เป็นพื้นที่ที่แม้เราขณะที่เดินสำรวจและแวะเวียนทักทายชาวบ้านอยู่นั้น ก็ต่างได้รับการต้อนรับด้วยอาหารสารพัด ไม่ว่าจะเป็นมะม่วงน้ำดอกไม้ที่แม้ยังไม่สุกรสชาติก็ยังจัดเหลือเกินและเพียงแค่ข้ามคันสวนก็ได้ลิ้มลองมะพร้าวน้ำหอม น้ำตาลสด สำหรับกลุ่มที่ศึกษาในพื้นที่ตอนล่าง ก็ต่างอิ่มหนำสำราญด้วยกุ้ง หอย ปู ปลาไปตามกัน

อย่างไรก็ตามแม่น้ำบางปะกงในวันนี้ หากเปรียบเป็นคน ก็เริ่มป่วยไข้ ไม่แข็งแรง และแจ่มใสตามเดิม ด้วยอาการคล้ายผู้ติดเชื้อในกระแสโลหิต อะไรคือต้นเหตุของอาการป่วยนี้ และในวันนี้ ลูกหลานอย่างเราจะดูแลแม่ของเราอย่างไร

คณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายศิลป์
โรงเรียนรุ่งอรุณ

แหล่งอาหารบางปะกงช่วงล่างกับโรงงานอุตสาหกรรม

ที่ปรึกษา

อาจารย์ภารนี สวัสดิรักษ์

อาจารย์สมพร เพ็งค่ำ

อาจารย์สุภาภรณ์ มาลัยลอย

ขนิษฐา แซ่เอี้ยว

สุนันทา ปินะทาโน

คณะบรรณาธิการ

ครูเปรมปรีติ หาญทนงค์

คณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 สายศิลป์ โรงเรียนรุ่งอรุณ

เนื้อหาข้อมูล

กมลวรรณ ศิริพัฒนกุลขจร แก้วใจ แก้วใส

จรุพรรณ วิศัลย์ศยาพงศ์ ชนนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล

ชนิกานต์ เผ่าไพสิฐศรีอนันต์ ชาลิสา รีรวิจารณญาณกุล

ปรินทร์ อินทรศร พลอย เลาหเสรีกุล

รพีพร มโนรัตน์ รภัส บุญวานิช

ข้อมูลภาคสนามและภาพ

กมลวรรณ ศิริพัฒนกุลขจร แก้วใจ แก้วใส

จรุพรรณ วิศัลย์ศยาพงศ์ ชนนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล

ชนิกานต์ เผ่าไพสิฐศรีอนันต์ ชาลิสา รีรวิจารณญาณกุล

ปรินทร์ อินทรศร พลอย เลาหเสรีกุล

รพีพร มโนรัตน์ รภัส บุญวานิช

เรียบเรียงข้อมูล

แก้วใจ แก้วใส จรุพรรณ วิศัลย์ศยาพงศ์

ชนิกานต์ เผ่าไพสิฐศรีอนันต์ ชาลิสา รีรวิจารณญาณกุล

พลอย เลาหเสรีกุล รพีพร มโนรัตน์

รภัส บุญวานิช

กราฟฟิกและรูปเล่ม

กมลวรรณ ศิริพัฒนกุลขจร

ชนนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล

ปรินทร์ อินทรศร

ศิลปกรรม

นภัสสร เรืองศิริ

ปรินทร์ อินทรศร

อภิชญา จั่นสัญจัย

ประสานงานและประชาสัมพันธ์

พลอย เลาหเสรีกุล

รพีพร มโนรัตน์

สื่อและเผยแพร่

กฤตณัฐ พจนาเกษม

ขอขอบคุณ

ชาวบ้านชุมชนเทศบาลตำบลบางปะกง หมู่ที่ 1 อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบางปะกง

สนับสนุนการพิมพ์โดย

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

ชั้น 3 อาคารสุขภาพแห่งชาติ 88/39 ม.4 ถ.ปิ่นวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

พิมพ์ที่

บริษัท แปลนพริ้นติ้ง จำกัด

346 ซ.ไสวสุวรรณ ถ.ประชาราษฎร์ 1

แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทรศัพท์ 02-587-1377

พิมพ์เมื่อ

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2555 จำนวน 1,000 เล่ม

คำนำ

แหล่งอาหาร กับ โรงงานอุตสาหกรรม

"บางปะกง" เป็นที่กล่าวขานมานานในฐานะแหล่งอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อและมีคุณภาพ สามารถส่งขายไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศไทย รวมถึงกรุงเทพมหานคร และส่งออกไปยังต่างประเทศ อย่างไรก็ตามอำเภอบางปะกง ซึ่งเริ่มจากชุมชนประมง มีวิถีทำกินที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และมีแม่น้ำบางปะกงหล่อเลี้ยงผู้คนมาแต่อดีต วันนี้กำลังกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้นในทุกขณะ

เนื่องด้วยโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 5 กำหนดให้มีการกระจายความเจริญจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศไทยไปยังพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัจจุบัน เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า แม่น้ำบางปะกงมีความสำคัญกับคนกรุงเทพฯ และผู้คนในแถบปริมณฑล เนื่องจากแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำที่เลี้ยงดูให้ข้าวปลาอาหารแก่เรา

เราติดตามเส้นทางของ " ปลากะพง" ซึ่งเป็นอาหารที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคและแม้แต่พวกเรา และทำให้พบว่าแม่น้ำบางปะกงเป็นแหล่งผลิตปลากะพงรายใหญ่ของประเทศ เมนู "ปลากะพงทอดน้ำปลา" นั้น มีไม่น้อยคือปลากะพงที่ได้มาจากกระชังเพาะเลี้ยงแถบปากน้ำบางปะกง

จากการลงศึกษาพื้นที่ ที่หมู่1 ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้พวกเราได้สัมผัสกับชุมชนริมแม่น้ำบางปะกง ที่ยังคงความเป็นชุมชนดั้งเดิมอยู่บางส่วน ทั้งในด้านอาชีพประมง วิถีการทำมาหากินที่พึ่งพาสายน้ำ และแหล่งอาหารการกินจากแม่น้ำ

แม้วันนี้จะเปลี่ยนไปมาก แต่เราก็สัมผัสได้ว่าชาวบ้านยังคงผูกพันกับสายน้ำแห่งนี้ หลายความพยายามในการรักษาและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำบางปะกงให้กลับคืนมา หลายความรู้สึกต่อความเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาสู่พื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรม คนต่างถิ่น รวมทั้งความเสื่อมโทรมและร่อยหรอของทรัพยากร

ชาวบ้านมีทั้งพยายามรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และมีทั้งที่เป็นห่วงแต่ไม่รู้จะทำเช่นไร อย่างไรก็ตาม คำถามที่ว่าจะทำอย่างไรที่ชุมชนจะรักษาความเป็นตัวตนไว้ได้ ทำอย่างไรที่จะรักษาแม่น้ำบางปะกงให้สืบทอดถึงรุ่นลูกหลาน เป็นคำถามที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันหาคำตอบ มิใช่เฉพาะชุมชนบางปะกงเท่านั้น ...

คณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายศิลป์
โรงเรียนรุ่งอรุณ

เพลง พวงมาลัย

พี่สยาม ขนบด

เอ้อระเหยลอยมา
เดินทางด้วยเรือประมง
ลัดเลาะมาตามชายฝั่ง
ผ่านมาเห็นร่องปากกราง
ลัดเลาะเจาะผ่ายคลองตำรุ
ข้ามมาถึงฝั่งหัวโพง
แล่นเรือแรงลงพยายาม
ขาวผ่องดุจสอพองปนขมิ้น
สนามกอล์ฟเป็นของคนรวย
ถึงเกาะนกมีแต่ขี้นก
มาถึงฝั่งแหลมคนรวย
ข้ามฝั่งมาโดยเรือแจว
รับซื้อ กุ้ง หอย ปู ปลา...
เลียบฝั่งบ้านเรือนหนาแน่น
มองเห็นสะพานเทพฯสวยหรู
*เจ้าช่อมะกอก เจ้าดอกลำไย
ลอยมาแล้วก็ลอยไป
ที่คอยรับส่งหาสู่กันได้
มองกลับหลัง เกาะสีชังรำไร
เคยเป็นโพงพางประมงเก่าทิ้งไว้
ป่าแสมป่าพรุ ทำนาเกลือขาย
แก้ผ้าโถงๆก็ลิงแสมมากหลาย
มองเห็นสาวงามช่างสวยเหลือหลาย
เหมือนเห็นเคื่องดิน ดูหน่อยได้ไหม
ถ้าคนไม่รวยมันเล่นไม่ได้
แม้จะสกปรกแต่ก็ดูสบายใจ
มีศาลเจ้าแม่สวยให้คนกราบไหว้
แพปลาแม่แต๋ว เป็นแพขนาดใหญ่
พ่อค้าแม่ค้าต่างนำมาขาย
หาคนมาเป็นแฟนสักคนก็ไม่ได้
ยังมีให้ดูแต่ใช้การไม่ได้
ใหม่มาเก่าไปต้องทำใจหน่อยเอย

โดย...ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบางปะกง

สารบัญ

บทที่	หน้า
ก รายชื่อผู้จัดทำ	1
ข คำนำ	2
ค เพลง	3
ง สารบัญ	4
1 รู้จักพื้นที่ศึกษา	5
2 แม่น้ำที่หล่อเลี้ยง	7
3 ลูกหลานพึ่งพาตัวเอง	9
4 เติบโตจากบ้านที่มั่นคง	11
5 เกิดอะไรกับแม่ของเรา	13
6 การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม	14
7 แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก	15
8 ลูกหลานดูแลแม่	16
9 ขอให้แม่แข็งแรง	17
10 โชคดีแค่ไหนที่มีแม่น้ำบางปะกง	18
11 เด็กวอน...ถามผู้ใหญ่	19

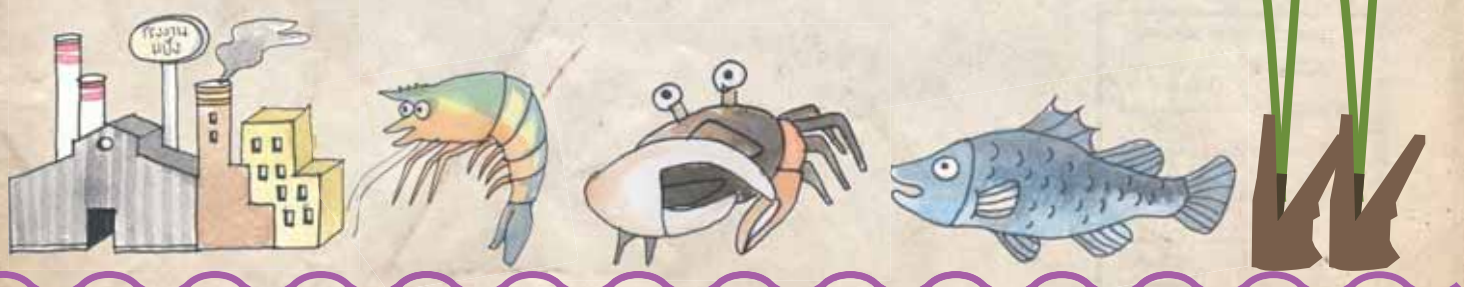

ทำความรู้

อำเภอบางปะกง

"กุ้ง ปลา ปูไข่ หอยใหญ่ ไข่เป็ดแดง

อำเภอบางปะกงประก
ตำบลบางเกลี

คำว่า **"บางปะกง"** เพี้ยนมาจากคำว่า "บางมังกง" เนื่องจากพื้นที่บริเวณนั้นมี "ปลามังกง" หรือ "ปลาอีกง" ซึ่งเคยปรากฏชุกชุม แต่ปัจจุบันไม่พบในพื้นที่แล้ว

อำเภอบางปะกงยังคงเป็นแหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำ และพันธุ์พืชอย่างกุ้งแม่น้ำ หอยแมลงภู่ ปูแสม ปลากะพง ต้นโกงกาง และต้นจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรอันโดดเด่นของอำเภอนี้ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของอำเภอบางปะกงซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร มีพื้นที่บางส่วนติดทะเล มีสภาพเป็นป่าชายเลน และมีดินตะกอนทับถมจนเกิดเป็นสันดอน ในพื้นที่ติดทะเลน้ำจะเป็นน้ำเค็ม ถัดขึ้นมาเป็นน้ำกร่อย และน้ำจืด จึงทำให้พื้นที่ในอำเภอบางปะกงเป็นดินแดนที่แม่น้ำ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทำให้อำเภอบางปะกง อุดมไปด้วยทรัพยากรที่หลากหลาย และใช้ประโยชน์ได้มากมาย

รู้จักพื้นที่

ง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ดง แหล่งอุตสาหกรรม...อำเภอบางปะกง”

ชุมชนเทศบาลตำบลบางปะกง หมู่ที่ 1

อำเภอบางปะกง ถือเป็นประตูเข้าสู่ภาคตะวันออก ตั้งอยู่บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ติดกับปากอ่าวไทย มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ อำเภอบ้านโพธิ์
ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอบ้านโพธิ์ และอำเภอพานทอง (จังหวัดชลบุรี)
ทิศใต้ ติดกับ อำเภอเมือง (จังหวัดชลบุรี) และอ่าวไทย
ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอบางบ่อ (จังหวัดสมุทรปราการ)

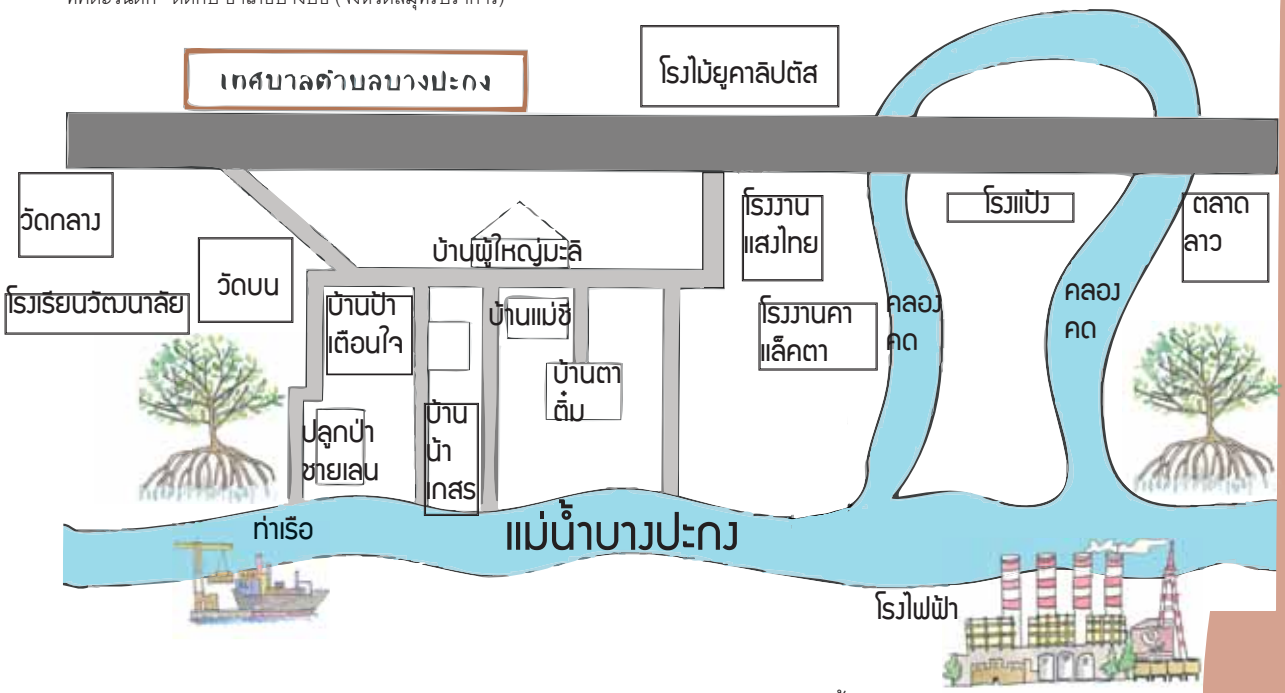

งประกอบด้วย 12 ตำบลได้แก่ ตำบลบางปะกง ตำบลท่าสะอ้าน ตำบลบางวัว ตำบลบางสมัคร ตำบลบางผึ้ง
งเกลือ ตำบลสองคลอง ตำบลหนองจอก ตำบลพิมพา ตำบลท่าข้าม ตำบลหอมศีล และตำบลเขาดิน

ประวัติชุมชนบางปะกงในอดีต

เดิมที บางปะกงมีชื่อในภาษาจีนว่า “มังก๋ากง” ซึ่งมีความหมายว่ายุงชุมมาก แล้วก็ล่องเรือหนีไป ซึ่งมาจากประสบการณ์ของคนจีนที่เข้ามาทำการค้าขายที่อำเภอบางปะกงแห่งนี้

ในอดีต รัชกาลที่ 1 ได้ทรงแวะจอดพำนักพักเรือที่บางปะกงช่วงล่าง สมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้ตั้งด่านเก็บภาษีอากรบริเวณด่านท่าน้ำบางปะกง และมีวัดบนหรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า “วัดคงคาราม” ซึ่งมีอายุกว่า 200 ปี เป็นศูนย์กลางของชุมชน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการสร้างวัดกลางเพิ่มอีกวัดหนึ่ง และในสมัยรัชกาลที่ 5 หมู่บ้านบางปะกงได้อยู่ในการปกครองของจังหวัดชลบุรีและมีที่ทำการอยู่ที่พระเจดีย์ริมน้ำบริเวณวัดบน นอกจากนี้รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จมาประทับที่วัดแห่งนี้ด้วยเช่นกัน วัดคงคารามจึงกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบางปะกงไปโดยปริยาย ภายหลังอำเภอบางปะกงได้ขึ้นอยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงมีการย้ายที่ทำการออกไปที่ตำบลท่าสะอ้าน เพื่อสะดวกในการเดินทาง

ชุมชนเทศบาลหมู่ 1 ตำบลบางปะกง

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง ในตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง มีป่าโกงกางขนาบทั้งสองฝั่งตะวันตกและตะวันออกของชุมชน มีถนนเส้นใหญ่ตัดผ่าน โดยริมถนนฝั่งตรงข้ามหมู่บ้านมีที่ทำการเทศบาลตำบลบางปะกงเป็นอาคารสีชมพู ติดกับโรงงานยูคาลิปตัส ส่วนริมถนนฝั่งหมู่บ้านมีวัดกลาง โรงเรียนวัฒนาลัย และวัดบนตั้งอยู่ริมถนน ถัดไปทางตะวันออกมีโรงงานน้ำมันพืช และโรงงานแป้งตามลำดับ ถัดจากนั้นคือคลองคดและคลองหลอดซึ่งจะไปบรรจบกันทางตอนเหนือของคลอง ถัดจากคลองทั้งสองคือตลาดลาวซึ่งชาวบ้านจะมาจับจ่ายซื้อกับข้าวเป็นประจำ บ้านเรือนของชาวบ้านจะตั้งอยู่ลึกเข้าไปจากริมถนนใหญ่ ติดกับแม่น้ำ และฝั่งตรงข้ามเยื้องไปทางตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชนคือ โรงงานไฟฟ้าบางปะกง

แม่น้ำที่ห

ศักยภาพพื้นที่ในฐานะแ

แม่น้ำบริเวณอำเภอบางปะกง มีลักษณะ 3 น้ำ หมุนเวียนในหนึ่งปี ทำให้เกิด
บริเวณแม่น้ำพบมากช่วงฤดูกาลน้ำจืดและน้ำกร่อย ซึ่งชาวบ้านมักจะนำม
หลายพันธุ์ อย่างเช่น ปลาบุด ปลาแมว ปลาแ

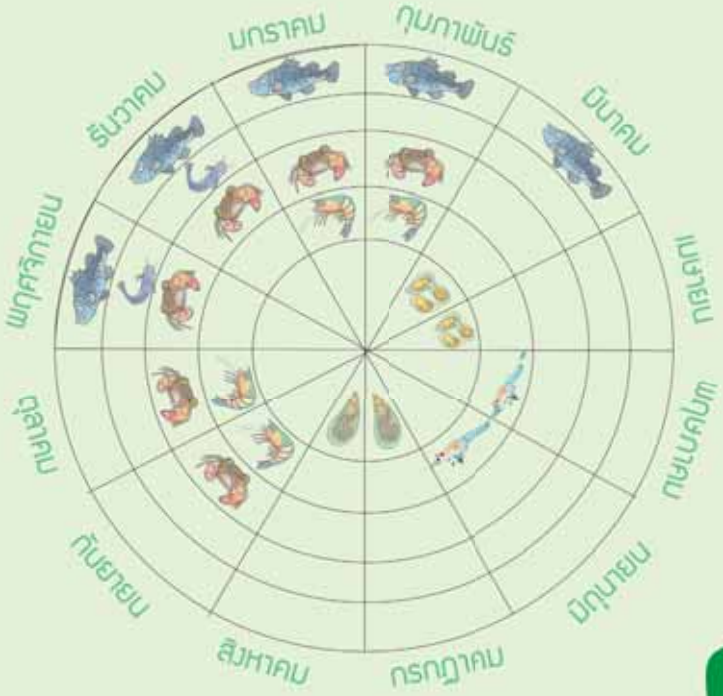

ตลอดปี ...ไม่มีอด

ปลากด

ปลากดที่พบในแม่น้ำบางปะกงมี 2 ชนิด คือ ปลากดแดงและปลากดขาว เป็นปลาน้ำจืด มีลักษณะคล้ายปลาดุก ปลากดแดงจะมีครีบสีแดงสด ขณะปลากดขาวที่ครีบมีสีขาว โดยปลากดแดงจะพบได้ทั้งในช่วงน้ำจืดและน้ำกร่อย ขณะที่ปลากดขาวจะพบได้ในช่วงน้ำกร่อยเท่านั้น ชาวบ้านนิยมนำมาบริโภค เช่นตากแห้ง และบ้างนำมาเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม

น้ำจืด (ช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน)

ปลาม้า

พบได้ทั้งในน้ำจืด และน้ำกร่อย บริเวณแม่น้ำช่วงปลาย เช่น แม่น้ำบางปะกง มักกบดานอยู่นิ่งใต้พื้นน้ำในเขตน้ำลึก ว่ายน้ำช้า แต่จะเร็วมากเวลาไล่จับเหยื่อคือลูกปลา ลูกกุ้ง พื้นที่บางปะกงช่วงปลายเองก็มีป่าชายเลนที่เป็นแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำจำนวนมาก ทำให้มีปลาม้าอยู่ชุกชุม กระเพาะของปลาม้า ขึ้นชื่อมากในการทำกระเพาะปลา เพราะมีกระเพาะขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถพองลมทำให้เกิดเสียงได้ นอกจากนี้กระเพาะปลาม้ายังใช้ทำเป็นยางในของรถจักรยานและทำกาวในอดีต บ้างนิยมเลี้ยงเป็นปลาตู้สวยงามอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ปลาม้าจึงเป็นที่นิยม ทำให้มีคนจับปลาม้าเป็นจำนวนมากทำให้จำนวนลดลง

ทรัพยากรในชุมชนมีเพียงพอ จำเป็นด้วยหรือที่ต้องพึ่งพาสิ่งอื่นที่เข้ามาใหม่?

กุ้ง

บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีกุ้งประมาณ 16 ชนิด เป็นสัตว์น้ำมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และ เป็นที่ต้องการของตลาดสูง ได้แก่ กุ้งกุลาดำ และกุ้งแชบ๊วย ทำรายได้สูงให้แก่ผู้ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งแหล่งเพาะพันธุ์ของกุ้งมีอยู่ 2 แหล่งด้วยกัน ได้แก่

1. กุ้งที่วางไข่ในทะเลลึกแล้วเข้ามาเติบโตในพื้นที่ชายฝั่งทะเล และออกสู่ทะเลลึกเพื่อแพร่พันธุ์ต่อไป
2. ใช้บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ และอาศัยสืบพันธุ์ต่อไป

ปูม้า

ปูม้าอาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำ และแนวชายฝั่งทะเล มักจะติดมากับอวน หรือบ้างก็ดักเอาปูม้า มีสีฟ้าลายจุดขาว เป็นปูที่นิยมรับประทานมาก เพราะเปลือกอ่อน

ปูทะเล

ปูทะเลมีลักษณะตัวป้อมๆ สีเขียวเข้ม ก้ามใหญ่ ต้องอาศัยการล่อ และผู้จับจะต้องรู้ทางและรู้จักปูเป็นอย่างดี ถึงจะจับได้ อาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำและแถบชายฝั่งทะเล

น้ำเค็ม (ช่วงเดือ
พฤษภา

ฝั่งอ่าวไทยมีสัตว์น้ำจำพวกปลาจำนวน 1,000 ชนิด น
ประมาณ 900 กว่าชนิด แบ่งเป็น 2 ชนิด คือกินทั้งพืช เ
เป็นปลาทางเศรษฐกิจเช่น ปลากะพง และปลาเก๋า เป็น
จะพบมากในบริเว

หล่อเลี้ยง

านะแหล่งอาหารที่สำคัญ

ให้เกิดทรัพยากรและสัตว์นานาพันธุ์แตกต่างตามฤดูกาล เช่น ปลากด เป็นปลาที่อาศัยอยู่
ะนำมาทำเป็นปลาตากแห้งเก็บเอาไว้รับประทาน เดิมทีแม่น้ำบางปะกงเคยมีปลาหลาก
ปลาแขยง ปลากง ปลาสังฆวาส และปลากุเลาด้วยเช่นกัน

น้ำกร่อย (ช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน)

ป่าชายเลน

ป่าชายเลนบริเวณแม่น้ำบางปะกงพบได้ตั้งแต่บริเวณปากแม่น้ำจนถึงอำเภอบางคล้า ในบริเวณที่เป็นน้ำกร่อยของจังหวัดฉะเชิงเทรา

เมื่อแม่น้ำเกิดการทับถมกัน กลายเป็นหาดดินเลน ลูกไม้ชายเลน เช่น โกงกาง ที่ลอยมาตามน้ำจะปักลงในพื้นดินเลน เติบโตบุกเบิกรากดักตะกอนจนสะสมมากขึ้นเป็นสันดอน และมีไม้ชายเลนอื่นๆ มาเติบโตเป็นป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่มีค่า เนื่องจากประโยชน์ที่เอื้อต่อสิ่งมีชีวิตในบริเวณโดยรอบรวมถึงมนุษย์ และเป็นทั้งแหล่งพลังงาน แหล่งพืชสารพัดประโยชน์ แหล่งอาหาร แหล่งอนุบาล และที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิด เช่น ปลากะพงขาว หอยแมลงภู่ และปูแสม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีต้นโกงกางที่เป็นตะแกรงธรรมชาติ ดักสิ่งปฏิกูล ขยะ คราบน้ำมัน และสารพิษ และยังเป็นปราการสำคัญให้มนุษย์ เนื่องจากสามารถป้องกันคลื่นลม ป้องกันการกัดเซาะของพื้นที่ชายฝั่ง ช่วยลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศ ทั้งยังช่วยให้เกิดแผ่นดินใหม่ โดยสามารถให้กำเนิดแผ่นดินใหม่ได้ถึงพันกว่าไร่ในเวลา10 ปี

ปัจจุบัน **พื้นที่ป่าชายเลนที่อำเภอบางปะกงลดลงมาก เนื่องจากถูกเปลี่ยนพื้นที่ไปใช้เพื่อการเกษตร ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม จากที่มีพื้นที่เกือบ 25,000 ไร่ ในปีพ.ศ.2504 เหลือเพียงไม่ถึง 10,000 ไร่ ในปีพ.ศ.2547 (ซึ่ง 7 ปีหลังได้มีการรณรงค์ปลูกป่า ทำให้พื้นที่ป่าขยายเพิ่มขึ้น)**

ที่มา : โครงการติดตามและประเมินผลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศของลุ่มน้ำบางปะกง

เลี้ยงปลากะพง

ปลากะพงเป็นปลาที่เจริญเติบโตได้ดีในเขตน้ำกร่อย สามารถพบได้ทั่วไปในแม่น้ำบางปะกงที่มีทั้งน้ำจืด กร่อยและเค็ม ชาวบ้านจึงมีการเพาะเลี้ยงปลากะพงเป็นจำนวนมาก ทั้งแบบกระชังที่เลี้ยงในแม่น้ำ และบ่อดินที่สูบน้ำจากลำคลองใกล้เคียง การที่มีคนนิยมเลี้ยงปลากะพงนั้น เนื่องมาจากปลากะพงเป็นปลาที่มีราคาดีและเป็นที่ต้องการในหมู่ผู้บริโภค

เคย

เคยเป็นกุ้งขนาดเล็กที่อาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำ และในทะเลน้ำตื้นบริเวณแนวชายฝั่ง ชาวบ้านจะใช้ เรืออวนลาก หรือใช้โพงพาง ซึ่งเป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง ที่ชาวประมงจะปักเสาลงไปในน้ำสองต้น มีเสาค้ำยันกันหงาย มีระยะห่างเสาประมาณ 3 วา กางด้วยอวนที่มีลักษณะเป็นปลายเรียวยาวถึง 15-20 เมตร ซึ่งเคยที่ได้มาจะหมักกับเกลือทำกะปิ เดิมทีมีคนนำเคยไปทำกะปิเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันการทำกะปิลดลงเหลือเพียงไม่กี่ราย เพราะภาครัฐที่ไม่อนุญาตให้จับสัตว์น้ำโพงพาง ทำให้ผู้คนต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน เช่น การเพาะเลี้ยงปลากะพง

หอย

หอยที่จับได้เป็นสัตว์น้ำที่ราคาถูกประเภทหนึ่ง เป็นหอยที่ได้จากการเลี้ยงและจับบริเวณป่าชายเลน ซึ่งหอยที่มีค่าทางเศรษฐกิจจะพบบริเวณป่าชายเลน และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่ราบดินเลนและที่ราบดินทรายปนเลน ได้แก่ หอยแครง และหอยกะพงเป็นต้น โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทหลักๆ ได้แก่

1.ประเภทเคลื่อนที่
2.ประเภทเกาะติด

...อนธันวาคม-...าคม)

...ชนิด นอกจากนี้ยังมีสัตว์จำพวกกุ้ง ปู หอย และปลาหมึก ...ั้งพืช และสัตว์ เช่น ปลานิล และชนิดที่เป็นสัตว์กินเนื้อซึ่ง ...ำ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกปลา กุ้ง หอย และปู ...นบริเวณชายฝั่งทะเล

โลมาอิรวดี

ตามคำบอกเล่าของชาวบ้าน เมื่อครั้งที่พื้นที่แถบนี้ยังปลอดภัยและอุดมสมบูรณ์ โลมาอิรวดีจะตามมากิน ปลาดุกทะเล และปลากดในแม่น้ำบางปะกงช่วงที่น้ำทะเลหนุนและน้ำในแม่น้ำมีความเค็มมาก ซึ่งเข้ามากินเคย ปัจจุบันมีการจับเคยเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการตัดห่วงโซ่อาหาร เคยจึงลดลง ปลาดุกปลากดที่กินเคยและเป็นอาหารของโลมาก็หายไปด้วย ทำให้โลมาไม่ค่อยเข้ามา และคาดว่าเพราะการที่มีเรือประมงทำให้โลมารู้สึกถูกคุกคาม จึงหายไปจากพื้นที่ และบางครั้งพบโลมาอิรวดีแถบบางขุนเทียนแทน

ปลาดุกทะเล

ปลาดุกทะเลจะอยู่กันเป็นฝูง อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำที่ค่อนข้างเค็ม โดยเฉพาะบริเวณรอยต่อปากแม่น้ำและทะเล กินปลาเล็ก ลูกสัตว์น้ำ และเคยเป็นอาหาร ชาวบ้านไม่นิยมจับเป็นอาชีพ แต่จะจับกินเอง โดยจะข้อนส่วนหัวที่ลอยเหลือมาจากการที่โลมากินบริเวณหางไป และนำมาปรุงอาหารกิน

ลูกห

การอยู่ร่วมก

การสังเกตลมและน้ำ

เนื่องจากชุมชนบางปะกงต้องทำมาหากินอยู่กับแม่น้ำ จึงมีความจำเป็นต้องรู้จักลมฟ้าอากาศ และน้ำ

จากการสังเกตลมและฤดูกาลของชาวบางปะกง สามารถจำแนกลมประจำถิ่นได้หลายชนิดเช่น

ลมตะวันออก (ลมบก/ลมล่อง) พัดมาจากทิศตะวันออกช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม พร้อมกับลมหนาว หลังฝนชุดสุดท้าย

ลมสลาตัน พัดเข้าฝั่งมาจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ช่วงนี้จะมีฝนตกชุกและพายุเข้า ทำให้น้ำจืดขึ้น

เช่นเดียวกันชาวบางปะกงเองก็มีการสังเกตน้ำ ในแม่น้ำว่าเป็นน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย อย่างไรซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงในรอบปี

ช่วงเดือนธันวาคม- พฤษภาคม เป็น**น้ำเค็ม**

ช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน เป็น**น้ำจืด**

ช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เป็น**น้ำกร่อย**

ปรากฏการณ์น้ำในแต่ละเดือนตามปฏิทินจันทรคติ

น้ำขึ้นน้ำลง เกิดทุกวัน วันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 6 ชั่วโมง

น้ำเกิดน้ำตาย ช่วงน้ำเกิด(12 ค่ำ -1 ค่ำ) น้ำจะสูงและไหลแรง ขณะที่ช่วงน้ำตาย (7 ค่ำ - 11 ค่ำ) น้ำจะไหลเอื่อยๆ ระดับน้ำก็คงที่

น้ำเช้า น้ำเย็น เป็นปรากฏการณ์ที่น้ำจะเต็มฝั่งในตอนเช้า และเย็นจะลดลงเป็นเวลาประมาณ 6 ชั่วโมงจึงจะขึ้นใหม่อีกครั้ง

น้ำขอด เกิดช่วงประมาณ 1-3 ค่ำ เป็นช่วงเวลาที่น้ำแห้งขอดมากของเดือน

น้ำ**สองกระดอง** เกิดราวเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นเวลา 2-3 วัน ลักษณะคือกลางวันน้ำจะน้อย กลางคืนน้ำจะขึ้น หลังจากนั้น น้ำจะขึ้นลงตามปกติ

ต้นจาก

สามารถใช้ประโยช
นำมาทำตับจากมุงหลังคา
กับน้ำพริกเผา หรือต้นที่กรี
เป็นสัญลักษณ์ประจำบางป

อาหารการกิน

นอกจากภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการประมงจับสัตว์น้ำเพื่อขายแล้ว ยังมีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการจับสัตว์น้ำเพื่อกินในชีวิตประจำวัน เช่น การจับกุ้งก้ามกราม ซึ่งมักพบได้ตามเสาท่าเรือหรือกระชัง ชาวบ้านจะใช้มือกวนน้ำให้วน กุ้งจะเกิดอาการมึนงง และลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ เห็นตาเป็นจุดดำๆ ลอยที่ผิวน้ำ จากนั้นก็รวบที่หนวดกุ้งเพื่อจับมันขึ้นมา โดยกุ้งก้ามกรามเป็นที่นิยมในหมู่ชาวบ้านเนื่องจากมันกุ้งที่อร่อยมัน ช่วยให้น้ำแกงหรือข้าวต้มอร่อยขึ้น

การลอยอวนวางเบ็ด โดยทั่วไปชาวบ้านจะออกเรือลอยอวนขนาด 200 เมตร และวางเบ็ดจำนวน 200 ตัว เป็นเวลาครึ่งวันในแต่ละครั้ง เหยื่อที่ใช้คือปูก้ามดาบหรือกุ้งหัวจุกที่จับเองแล้วนำมาร้อยกับเบ็ด และลอยทิ้งไว้ช่วง 10 นาฬิกาเพราะน้ำขึ้นดี จากนั้นน้ำจะเริ่มถอย หากวางไม่ทันจะได้ผลผลิตน้อยเพราะน้ำลด หากน้ำนิ่ง(น้ำทาม) จะได้ผลผลิตมากเพราะปลาจะกินเหยื่อโดยเฉพาะช่วงน้ำกร่อย(เดือนตุลาคม)จะได้มากเป็นพิเศษ เพราะมีทั้งน้ำจากทางเหนือของแม่น้ำและน้ำจากทะเลดันกัน ทำให้มีทั้งปลาน้ำจืดและปลาน้ำเค็มอยู่รวมกัน หากวันไหนน้ำนิ่ง วันนั้นจะออกเรือทั้งวัน เรือที่ใช้จะเป็นเรือขุดทำจากไม้ตะเคียนหรือไม้สัก เนื่องจากคุณสมบัติคือน้ำหนักเบา น้ำไม่ซึมเข้าไปในเนื้อไม้และเพรียงไม่ขึ้น ปัจจุบันการใช้เรือขุดน้อยลงมาก บางส่วนเพราะมีอายุการใช้งานนาน และขาดการดูแลจนใช้การไม่ได้

ปูม้า ปูทะเล การตกปูม้าปูทะเลจะใช้เหยื่อเป็นปลาเล็กเช่น ปลากด ปลาแป้น เกี่ยวไว้กับจั่น มีลักษณะเป็นกากบาท ร้อยกับเชือกแล้วหย่อนลงไปล่อปูให้มากินเหยื่อ

ปลาดุกทะเล ชาวบ้านจะสังเกตการเข้ามาของปลาดุกทะเลได้จากการเข้ามาของโลมาอิรวดี ซึ่งจะตามเข้ามากินปลาดุกทะเลในบริเวณแม่น้ำ ช่วงน้ำทะเลหนุน โดยเมื่อชาวบ้านเห็นโลมา จะเตรียมเรือและสวิงออกไป โลมาอิรวดีจะกินส่วนหางของปลาดุกทะเลที่ว่ายอยู่พื้นน้ำ เนื่องจากส่วนหัวของปลาดุกมีเงี่ยงซึ่งเป็นอันตรายต่อตัวมัน เมื่อปลาดุกทะเลไม่มีหางไว้ควบคุมทิศทางส่วนหัวที่เหลือของมันจะลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ ชาวบ้านที่รออยู่จะช้อนหัวปลาดุกขึ้นมาปรุงอาหารกิน

หอยแมลงภู่ ชาวบ้านจะนำหอยแมลงภู่มาดองไว้กินภายหลังเป็นวิธีการถนอมอาหารอย่างหนึ่ง เช่น หอยแมลงภู่ดองหวานชาวบ้านจะนำหอยแมลงภู่ที่ได้มาล้างให้สะอาด จากนั้นเคี่ยวน้ำปลากับน้ำตาลไว้จนเดือด เติมน้ำเล็กน้อยและใส่หอยแมลงภู่ลงในหม้อ ปิดไฟ ทิ้งไว้ในหม้อสองคืน จึงนำมารับประทานได้ นอกจากหอยแมลงภู่ที่นำมาดองหวานได้แล้ว ยังมีหอยกะพงที่นำมาดองหวานได้เช่นเดียวกัน แต่เนื้อจะเหนียวและฝืด จึงไม่นิยมเท่าหอยแมลงภู่

ประเพ

การแข่งเรือ:

การแข่งเรือเป็นอีกประเพณีหนึ่งที่สะท้
บางปะกง ใช้เรือมาคในการแข่งจุดนได้ 10 คน
วางทุ่นไว้ต่างกัน ส่วนมากจะแข่งบริเวณวัดบน
ประกอบกับเรือขนส่งขนาดใหญ่เข้ามาในพื้นที

การแห่เ
แห่เทียน

ทอดกฐินทางเรือ:

ในอดีตช่วงเดือนพฤศจิกา
จะมีพิธีทอดกฐินทางเรือ เจ้าภาพจ
วันงานชาวบ้านจะมีการแต่งเรือโด
มันแกว แจกให้ผู้ที่สัญจรผ่านไปม
โกยผักผลไม้ใส่เรือให้ ใครอยู่ใกลอ
แห่กฐินตามแม่น้ำรอบวัด 3 รอบ
หายไปเนื่องจากมีถนนเข้ามาแทน
สะดวก ผู้คนจึงหันไปทอดกฐินทาง

เมนู

อาหารการกิน

กุ้ง : ชาวบ้านจะนำมาทำเป็นต้มยำ แกง หรือ ทำกุ้งหวาน เค็ม หรือ แห้ง

หมึก: เอามาตากแห้ง หรือ ไปยัดไส้

เคย: นำไปทำเป็นกะปิ

ปลา: นำมาทอด ต้มยำ แกง หรือตากแห้ง

หอย : หอยหลอด หอยถ่าย และ หอยแมลงภู่ สามารถนำมารับประทานคู่กับน้ำพริก

ขนม

ขนมข้าวต้ม : ชาวบ้านจะโม่แป้งทำกันเอง แต่ละบ้านจะห่อไม่เหมือนกัน เช่นรูปดาว หรือ ตะก้อ

ขนมก้นถั่ว : เป็นขนมพื้นบ้านมีลักษณะคล้ายขนมน้ำดอกไม้แต่มีสีขาว

ขนมผักกาด : ใช้สำหรับงานบวช

ขนมช้อนรูป : ลักษณะเหมือนขนมตะก้อ ทำจากแป้งข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อน แล้วนำไปคลุกกับแป้งข้าวเจ้า และ น้ำตาลปีบ

ขนมทองหยิบทองหยอดฝอยทอง เป็นของขึ้นชื่อของชุมชนและเป็นสินค้า OTOP ของพื้นที่ มีเอกลักษณ์คือขนมฝอยทองจะม้วนเป็นลูกกลมรีไว้คล้ายรังไหม ทำให้รับประทานง่าย

หลาน...พึ่งพาตนเอง

อยู่ร่วมกับวิถีธรรมชาติอย่างสอดคล้องคือ สติปัญญาของชุมชน ชุมชนบางปะกงยังคงมี
ภูมิปัญญาของชุมชนที่เหลืออยู่ไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

การใช้ประโยชน์จากพืชพรรณ

ประโยชน์ได้ทั้งต้น เช่น ใบจากนำมามุ้วนยาสูบ ห่อขนม หรือใบแห้ง
สังคา ผลจากนำมาเชื่อมกิน หรือทำขนมจาก ดอกนำมาต้มจิ้มกิน
นที่กรีดเอาน้ำตาลได้ดีไม่แพ้ตาลหรือมะพร้าว จนต้นจากกลาย
าบางปะกงไปโดยปริยาย

ผลจาก

ใบจากแห้ง

ต้นโกงกาง

ปัจจุบันมีราคาแพงเนื่องจากพบน้อยลงพร้อมๆ กับพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลง ไม้โกงกางสามารถนำมาเผาเป็นถ่านชั้นดี เนื่องจากอายุการใช้งานนาน ชาวบ้านจะนำไม้โกงกางทั้งต้นมาตัดเป็นท่อนๆ ก่อนนำเข้าเตาดินเผา ซึ่งมีขนาดเท่ากับห้องเล็กๆ ห้องหนึ่ง เผาเป็นเวลา 2-3 วัน จากนั้นจึงเปิดช่องลมให้ไฟมอด รอให้ไม้ถ่านเย็นจึงค่อยตักขาย ในอดีตขายเป็นหาบ หาบหนึ่งจะเท่ากับ 60 กิโลกรัม ปัจจุบันขายเป็นกระสอบ (เท่ากับประมาณครึ่งหนึ่งของหนึ่งหาบ) กระสอบละ 100 บาทขึ้นไป

ะเพณี

งที่สะท้อนความสัมพันธ์ของผู้คนกับแม่น้ำ
10 คน เส้นชัยคือทุ่นที่วางไว้ ในแต่ละครั้งจะ
นวัดบน แต่หายไปเนื่องจากมีการสร้างถนน
นพื้นที่ การเดินทางโดยเรือจึงลดลง

รแห่เทียน : มักพบได้ในประเพณีงานบุญ โดยชาวบ้านจะเริ่ม
แห่เทียนจากวัดล่างถึงวัดบน

ฤศจิกายนของทุกปี ชาวบ้าน
าภาพจะจองกฐินไว้ เมื่อถึง
งเรือโดยจะมีผักผลไม้เช่น ส้ม
นไปมา ใครเทียบเรือใกล้ก็
ยู่ไกลออกไปก็โยนส่งไปให้
รอบ ก่อนเข้าวัด ปัจจุบันได้
าแทน ซึ่งการทอดกฐินทางบก
ฐินทางบกแทน

การละเล่น

สะบ้า: เป็นการละเล่นพื้นเมืองชนิดหนึ่งของชาวบ้าน วิธีการเล่นคือนำลูกสะบ้ามาห่อไว้ในผ้าแล้วสบัดออกให้ถูกหลักที่ปักไว้ มีตั้งแต่อีเข่า ถึงอีกเอว ซึ่งชื่อจะมาจากส่วนของร่างกายที่ใช้ดีดลูกสะบ้า

มวยทะเล: ชาวบ้านนิยมเล่นแถวริมน้ำบางปะกงบริเวณที่น้ำไม่ลึก โดยผู้ชกจะนั่งบนขอนไม้ไผ่ขณะชก ใครตกน้ำก่อนถือว่าแพ้ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็นแล้ว

มวยตับจาก: เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ใช้ใบจากปูไว้ที่พื้น คู่ชกจะต้องปิดตาชกมวย โดยผู้เล่นจะต้องฟังเสียงการเดินของอีกฝ่ายที่เดินบนใบจาก เพื่อสังเกตการณ์เคลื่อนไหวของอีกฝ่าย

ปีนเสาน้ำมัน : เป็นการละเล่นที่แข่งกันปีนเสาที่ทาน้ำมันเอาไว้ โดยที่บนสุดจะมีธงถ้าใครได้ธงก่อนก็จะชนะรางวัลไป มักเล่นในงานบุญ และเล่นเฉพาะผู้ชาย ปัจจุบันมีการเล่นน้อย

ความเชื่อ

ไหว้แม่ย่านางเรือ

ด้วยเหตุที่ชาวบางปะกงประกอบอาชีพหลักคือการประมง ก่อนออกเรือชาวประมงจะมีพิธีไหว้แม่ย่านาง เพื่อให้ช่วยคุ้มครองตนให้เดินทางโดยปลอดภัย ของเซ่นไหว้ได้แก่ พวงมาลัย หมู ไก่ ไข่ ปลาหมึก กุ้ง และขนมหวานเป็นต้น

การทรงเจ้า

การทรงเจ้ามักประกอบพิธีโดยผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนบางปะกงปัจจุบันจะมีเจ้าพ่อเจ้าแม่ที่เข้าทรงกัน คือ เจ้าพ่อสาคร เจ้าพ่อเสือ เจ้าพ่อโกมินทร์ และพระแม่กวนอิม โดยเจ้าพ่อโกมินทร์และพระแม่กวนอิมจะได้รับอิทธิพลจากชาวจีน มักเข้าทรงในช่วงเทศกาลกินเจ (เดือนตุลาคม) ของเซ่นไหว้ในพิธีได้แก่ ส้ม สับปะรด แอปเปิ้ล สาลี่ ชมพู่ กล้วย ขนมถ้วยฟู ขนมเปี๊ยะ ซึ่งของเซ่นไหว้แต่ละอย่างจะมีความหมายเฉพาะตัว เช่นขนมถ้วยฟูทำให้ชีวิตเฟื่องฟู ส้มนำความสุขความเจริญมาให้ เป็นต้น จัดเป็นเวลา 10 วัน หลังเซ่นไหว้ ร่างทรงจะจุดธูปดอกใหญ่ 1 ดอก เดินวนรอบศาลเจ้า 3 รอบ

หลวงพ่อโต

พระประธานของวัดบน เป็นเคารพของชุมชน มีชาวบ้านจำนวนมากมาสักการะเป็นประจำ ซึ่งปัจจุบันเจ้าอาสวัดบนคือ พระครูเขมาภิรมย์

การแต่งกาย

ในอดีตชาวบ้านบางปะกงจะมีการแต่งกาย คือ ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง กับ เสื้อผ้าลายลูกไม้ โดยจะตัดเย็บเอง สำหรับผู้ชายนุ่งโสร่งแต่บางคนจะนุ่งกางเกงจีน และ จะมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ หรือ ผูกเอว
แต่เนื่องจากปัจจุบันที่มีการแต่งงานข้ามชาติ ส่งผลให้เอกลักษณ์ในการแต่งกายเลือนหาย มีแค่คนแก่คนเฒ่าเท่านั้นที่ใส่ และ จะใส่เฉพาะวันสำคัญเท่านั้น

เติบโตจากบ้านที่มั่นคง

มากกว่าการทำมาหากินในครัวเรือน ยืนหยัดสู้โลกที่ใช้ “เงิน”

ปลากะพง ณ บางปะกง

ปลากะพงขาว มีถิ่นฐานอยู่ตามปากแม่น้ำ อาศัยอยู่ได้ทั้งน้ำเค็ม น้ำจืด และน้ำกร่อย เป็นปลาเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากมีเนื้ออร่อยและเป็นที่นิยมในหมู่นักบริโภค พบทั่วไปในชายฝั่งทะเลของทวีปเอเชีย โดยเฉพาะบริเวณป่าชายเลน อาหารของปลากะพง คือ กุ้งและปลาตัวเล็กๆ ในประเทศไทยจะพบปลากะพงได้ในบริเวณภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระนอง สงขลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส รวมไปถึงในภาคกลางบริเวณแม่น้ำบางปะกง จังหวัดจันทบุรี แม่น้ำประแส เป็นต้น

ปลากะพงขาวมีลักษณะลำตัวหนาและด้านข้างแบน หลังสีดำ หัวโต จะงอยปากค่อนข้างยาวและแหลม นัยน์ตาโต ปากกว้างยืดหดได้ ฟันแหลมคม ด้านหลังคอด หางมีขนาดใหญ่และแข็งแรง ครีบหลังอันแรกมีก้านที่เป็นหนามแข็ง ปลายแหลม อันที่สองเป็นครีบอ่อนมีขนาดใกล้เคียงกัน มีน้ำหนักได้ถึง 5-7 กิโลกรัม

แม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตปลากะพงที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ซึ่งขึ้นชื่อว่า ปลากะพงที่นี่เนื้อนุ่มอร่อยและมีคุณภาพ ในจังหวัดมีกระชังปลาประมาณ 3,000-4,000 **กระชัง ซึ่งให้ผลผลิตปลากะพงวันละ10 ตัน**

เส้นทางปลากะพง

บ่อปูน เพาะพันธุ์
ลูกปลาตัวละ15 สตางค์

→ **กระชัง**
→ **บ่อดิน**

→ **ตลาดซื้อขายใหญ่**
ซื้อปลากะพงขาวขนาด 0.6 -1.5 กิโลกรัม
ขนาดเล็ก 100 บาทขึ้นไป
ขนาดใหญ่ 200 บาทขึ้นไป
(อ้างอิงจากตลาดทะเลไทย)

→ **ตลาดสด**
ปลากะพงขนาดใหญ่ราคา 190-250 บาท/กิโลกรัม
(อ้างอิงจากตลาดบางบอน)

→ **ร้านอาหาร**
ปลากะพงขนาดเล็ก 240-250 บาท/กิโลกรัม
ปลากะพงขนาดใหญ่ 220 บาท/กิโลกรัม
(อ้างอิงจากร้านครัวคุณปลื้ม บางขุนเทียน)

→ **ผู้บริโภค**

ป้าสายหยุด พรหมศิริ
เจ้าของกระชังปลา

ราคา : 185 บาท/ตัว
ลักษณะปลา : โคนหางใหญ่ (ปลาที่อยู่ในกระชังซึ่งน้ำไม่นิ่งต้องว่ายน้ำมากกว่าปลาที่อยู่ในบ่อดิน)
ระยะเวลาในการเลี้ยง : 5 เดือน – 1 ปี
จำนวนปลาที่ลง/ครั้ง : 10,000 ตัว
พื้นที่ที่ใช้ / ครั้ง : 864 ตารางเมตร
คุณภาพน้ำ : ขึ้นอยู่กับแม่น้ำ
การขาย : ขายเป็นตัว
การดูแลคุณภาพน้ำ : ใช้ปั๊มอากาศให้ออกซิเจน ให้วิตามิน
สิ่งที่ต้องระวัง : น้ำเน่า หอยกะพง โรคในปลา เห็บ สมอ สารเคมีจากโรงงาน
น้ำหนักปลาทั้งหมด/ครั้ง (กิโลกรัม) : 9,000
รายได้ (บาท) /ปี : 990,000
แนวโน้ม : ไปต่อยาก เพราะ คุณภาพน้ำในแม่น้ำแย่ลง เนื่องจากสารเคมีและขยะ ทำให้ปลานั้นตาย

พี่เค สุทธิ มะหะเลา
เจ้าของบ่อดิน

ราคา : 175 บาท/ตัว
ลักษณะปลา : โคนหางเล็ก (ปลาที่อยู่ในกระชังซึ่งน้ำไม่นิ่งต้องว่ายน้ำมากกว่าปลาที่อยู่ในบ่อดิน)
ระยะเวลาในการเลี้ยง : ประมาณ 8 เดือน
จำนวนปลาที่ลง/ครั้ง : 16,000 ตัว
พื้นที่ที่ใช้ / ครั้ง : 335 ตารางเมตร
คุณภาพน้ำ : ควบคุมได้
การขาย : ขายเป็นบ่อ
การดูแลคุณภาพน้ำ : ระหัดวิดน้ำให้ออกซิเจน บ่อพักน้ำบำบัดน้ำ จุลินทรีย์
สิ่งที่ต้องระวัง : น้ำเน่า ระหัดวิดน้ำหยุด โรคในปลา นกกาน้ำ สารเคมีโรงงาน
น้ำหนักปลาทั้งหมด/ครั้ง (กิโลกรัม) : 12,000
รายได้ (บาท) /ปี : 1,659,200
แนวโน้ม : ไปต่อได้ง่าย เพราะ สามารถบำบัดน้ำก่อนใช้ได้

ประมงพื้นบ้าน

การลอยอวนวางเบ็ดเป็นการประมงพื้นบ้านของบางปะกง และต้องอาศัยความคุ้นเคยกับสายน้ำและฤดูกาล ซึ่งปัจจุบันยากที่จะพบผู้ที่ยังทำการประมงนี้อยู่ การลอยอวนวางเบ็ดโดยทั่วไปจะใช้อวนยาว 200 เมตร และเบ็ด 200 ตัว ด้วยกัน และจะใช้ปูก้ามดาบหรือกุ้งหัวจุกเป็นเหยื่อ ซึ่งจะไปจับมาจากป่าชายเลนแล้วนำมาร้อยกับเบ็ด โดยปกติชาวบ้านจะนำเรือออกช่วง 10 โมงเช้า เนื่องจากเป็นเวลาช่วงที่น้ำขึ้นดีที่สุดของวัน แต่หากออกเรือสายก็จะได้ผลผลิตน้อย เนื่องจากน้ำจะลดลงเรื่อยๆ และปริมาณปลาที่จับได้จะต่างกันในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับน้ำ หากน้ำนิ่งปลาจะกินเหยื่อทำให้ได้ปลามาก แต่หากน้ำไหลเชี่ยว ปลาจะไม่กินเหยื่อ นอกจากนี้ ปริมาณปลาที่ได้และชนิดปลาจะแตกต่างกันไปตามฤดูกาล เช่น

ช่วงน้ำจืด (เดือนมิถุนายน-สิงหาคม) จะได้ปลาหางกิ่ว ปลาม้า และปลากดแดง

ช่วงน้ำกร่อย (เดือนกันยายน-ตุลาคม) จะได้ปลากดขาว ปลากดแดง ปลาหางไก่ กุ้งแม่น้ำ และปู

โดยเฉพาะช่วงน้ำกร่อย จะจับปลา กุ้ง และหอยได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่น้ำจืด และน้ำเค็มดันกัน จึงมีสัตว์น้ำทั้งจืดและเค็มมารวมกัน โดยเฉพาะในเดือนตุลาคม ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านจะจับได้เป็นจำนวนมาก และนำไปขายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือก็จะเก็บรับประทานเอง แต่หากครั้งไหนจับได้น้อยจะเก็บไว้กินเอง

ช่วงน้ำเค็ม (เดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม) จะได้ปูทะเล ปลากะพง และปลากระบอก

การออกเรือแต่ละวันมีค่าน้ำมันประมาณ 200 บาท โดยรายได้ต่อวันจะอยู่ที่ประมาณ 100-200 บาท จึงนิยมทำเป็นอาชีพเสริมมากกว่า ปลาที่จับได้จะราคาขึ้นลงตามน้ำหนักปลา เช่น ปลาหางกิ่ว ถ้าขนาด 2 กิโลกรัมขึ้นไปจะมีราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม แต่หากน้ำหนัก 5-6 ขีดจะมีราคา 60 บาทต่อกิโลกรัมเท่านั้น

ความอยู่ดีกินดีของชาวบ้านคืออะไร?

โป๊ะ

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำประมงอย่างแพร่หลาย มีลักษณะเหมือนรั้วตาข่ายรูปเกือกม้า และมีส่วนของรั้วที่ยื่นออกไปสี่ส่วน เรียกว่า ปีก ซึ่งปีกจะทำหน้าที่ดักสัตว์น้ำที่เข้าไปไม่ให้ออกมาได้ เมื่อก่อนเป็นที่นิยมมากแต่ปัจจุบันลดลง แบ่งออกเป็น 2 ชนิดได้แก่

1. โป๊ะน้ำตื้น มีระดับน้ำในลูกขังลึกไม่เกิน3เมตร เรียกว่า โป๊ะน้ำแห้งหรือโป๊ะน้ำขอด การจับปลาในโป๊ะจะใช้สวิง และใช้คนประมาณ 2-3 คน เรือประมงจะใช้ประมาณ 5-8 เมตร
2. โป๊ะน้ำลึกลูกขังลึกเกิน 3 เมตร

อวน

ทำจากเชือกถักเป็นตะข่ายถี่กันสัตว์น้ำหนีโดยอวนมีอยู่หลายชนิด เช่น อวนลุน อวนลาก และ อวนลอย เป็นต้น แต่ใช้หลักการเดียวกันคือคอยให้สัตว์ลอยเข้ามาติด

โพงพาง

ชาวประมงจะปักเสาลงไปในน้ำ 2ต้น กางด้วยอวนที่มีลักษณะคล้ายถุง เมื่อน้ำไหลผ่าน ปลา กุ้ง ปู และ เคยจะว่ายเข้ามาติด (โพงพางที่บ้านบนปัจจุบันไม่มีทำแล้ว เพราะเป็นการขวางทางน้ำ เหลือแต่ผู้ที่มีใบอนุญาตตลอดชีพเท่านั้น)

กล่ำ

เป็นไม้ไผ่ที่ปักเป็นกระจุกอย่างไร้ระเบียบ เพื่อให้สัตว์น้ำขนาดเล็กเข้ามาหลบ พอปลาใหญ่เข้ามากินก็จะไม่สามารถออกไปได้ อีกทั้งยังมีกล่ำหอยที่ปักไม้เอาไว้ประมาณ 1 ปี โดยจะเก็บทุกๆ 1 ปี หอยจะมาเกาะเป็นจำนวนมาก

ลอบ

เป็นอุปกรณ์จับปลาชนิดหนึ่งที่สร้างจากการสานขึ้นมา ดักปลาสำหรับน้ำไหล ปลาเข้าได้แต่ออกไม่ได้

จั่น

เอาไว้จับปูโดยเฉพาะปูม้า และ ปูทะเล เป็นต้น หน้าตาคล้ายยอ ใช้ปลาตัวเล็กๆ เป็นเหยื่อล่อ

เกิดอะไรขึ้นกับ

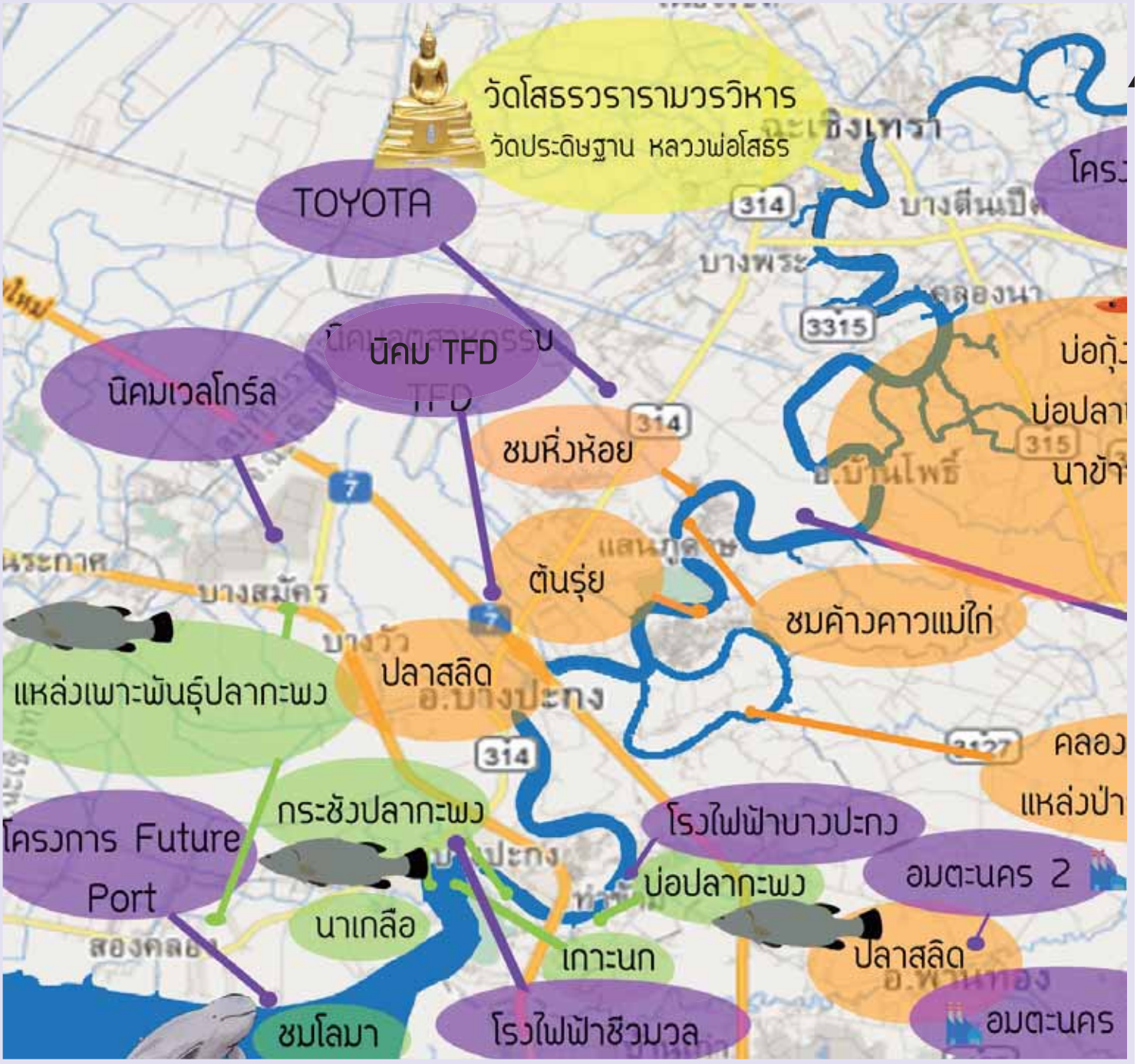

มีปัจจัยใดที่ต้องคำนึง เมื่อเลือกที่ตั้งของโรงงาน ?

โรงงาน “เอื้อ” หรือ”ทำลาย”ทรัพยากร ?

บแม่ของเรา

- **2427** รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดให้ก่อสร้างวัดกลาง
- **2435** รัชกาลที่ 5 ยกให้บางปะกงเป็นตำบลในเขตการปกครองชลบุรี
- **2436** วัดกลางสร้างเสร็จ
- **2441** รัชกาลที่ 5 ทรงแวะพักเสวยพระกระยาหาร และเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎร
- **2453** ก่อสร้างวัดล่างเพิ่มเป็นวัดที่ 3 จากวัดบน และวัดกลางที่เกิดขึ้นอยู่
- **2459** ตำบลบางปะกงได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอบางปะกงในเขตการปกครองฉะเชิงเทรา มีที่ว่าการอำเภอ และสถานีตำรวจ
- **2462** ย้ายที่ว่าการอำเภอจากวัดบนไปที่ตำบลท่าสะอ้านจนถึงปัจจุบัน
- **2479** รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดให้ตั้งด่านทางที่บางปะกงเก็บภาษี โดยให้วัดบนเป็นศูนย์กลางชุมชน
- **2499** จัดตั้งสุขาภิบาลบางปะกง
- **2500** คนเขมรอพยพเข้ามามาก มีการใช้สังกะสีในการก่อสร้างมากขึ้น ทำให้จาก และไม้แสมขายได้น้อยลง มีคนขายที่ดินเพิ่มขึ้น
- **2513-2514** โรงงานแป้ง และFuture Port เข้ามา
- **2524** ก่อสร้างโรงไฟฟ้า กฟผ.
- **2525-2529** แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 กำหนดให้สุขาภิบาลบางปะกง เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม และการเกษตร
- **2528** รัฐบาลประกาศห้ามทำโพงพาง
- **2530-2534** แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 6 กำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเมือง โดยให้สุขาภิบาลบางปะกงเป็นเป็นศูนย์กลางเกษตร
- **2533** พายุเข้าถล่มกระชังปลา ในปีเดียวกันคลังน้ำมันพืช กับแคสซาวาเข้ามาในชุมชน
- **2534** โรงไฟฟ้าสร้างเสร็จ
- **2535-2539** แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 ประกาศให้บางปะกงเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจประเทศตามโครงการ Eastern Seaboard
- **2535** พายุเข้าถล่มผู้เลี้ยงกระชังปลาเสียหายจำนวนมาก
- **2540** มีโรงงาน World Gas โรงงาน Uni Gas และ บริษัทสหวิริยาเพลทมิล จำกัด (มหาชน) หรือกลุ่มเครือสหวิริยาบางปะกง (โรงงานผลิตเหล็ก)
- **2540-2541** โรงงาน กฟผ.ทำหอหล่อเย็น
- **2542** สุขาภิบาลเปลี่ยนเป็นเทศบาล
- **2544** เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่สร้างความเสียหายแก่เจ้าของกระชังปลา
- **2547** โรงงานไทนิปปอน (โรงงานเหล็ก) เปิดเพิ่มอีกสาขาที่บางปะกง (สาขาแรกตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ)
- **2552** โรงไฟฟ้าชีวมวลท่อแตก สารเคมีกระจายทั่วแม่น้ำบางปะกง และมีโรงงานแป้งเข้ามาเพิ่ม
- **2554** เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากพายุหมุนนกเต็นที่เวียดนาม พัดกระชังพังเสียหายหลายล้าน มีผลให้ชาวบ้านหลายคนต้องเปลี่ยนอาชีพ
- **2555** มีโครงการสร้างท่าเรือพาณิชย์ใกล้ๆ ชุมชนหมู่ 1 ซึ่งทุกฝ่ายยินยอมหมดยกเว้นแต่ผู้ใหญ่มลิ เพราะผู้ใหญ่เชื่อว่าจะมีการลักลอบใช้ถ่านหิน

โครงการพัฒนา

ประวัติศาสตร์ สังคม ภัยธรรมชาติ

บางปะกงควรเติบโตเพียงเพื่อเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมหรือ ?

การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม

การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ และโครงสร้างที่ต่อเนื่องในอำเภอบางบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรานั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2547 เพื่อจัดระบบการใช้ที่ดินให้สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

โรงงานแป้งมันสำปะหลัง

โรงงานแป้งมันสำปะหลัง ตั้งอยู่ที่หมู่1 ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราแป้งมันสำปะหลังที่ผลิตได้จะนำไปใช้ในการผลิตถุงพลาสติก อัดเม็ด หรือทำเป็นเส้นขนมจีนต่อไป

ในช่วงแรกโรงงานจะบรรจุแป้งลงกระสอบก่อนที่จะขนส่งไปที่อื่น แต่เมื่อเปลี่ยนมาใช้เรือแทน โรงงานจึงใช้วิธีการโม่แป้งแล้วบรรจุลงเรือ ทำให้แป้งฟุ้งในบริเวณนั้น ดังจะเห็นได้จากต้นไม้บริเวณโรงงานที่ปกคลุมไปด้วยผงแป้ง รวมไปถึงอาจส่งผลให้ชาวบ้านป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจ เช่น โรคภูมิแพ้ เนื่องจากละอองแป้งพัดปลิวเข้าสู่ชุมชน

โรงไฟฟ้าบางปะกง

โรงไฟฟ้าบางปะกง ตั้งอยู่ที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกง ห่างจากปากแม่น้ำบางปะกงขึ้นมาตามลำน้ำประมาณ 11 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 1,050 ไร่

การก่อสร้างโรงไฟฟ้าบางปะกงในระยะที่ 1 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2527 มีกำลังผลิตรวม 1,840 เมกะวัตต์ และใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2529-2530 เศรษฐกิจไทยเกิดการขยายตัวแบบก้าวกระโดด ไม่ต่ำกว่าปีละ 10% จึงมีความจำเป็นต้องสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มอีกแห่ง

โรงไฟฟ้าบางปะกงระยะที่ 2 สร้างเมื่อ ปีพ.ศ.2531 แล้วเสร็จในปีพ.ศ.2535 กำลังการผลิตไฟฟ้าจึงเพิ่มเป็น 2 เท่า แต่ปัญหาที่ตามมาคือ

ระดับอุณหภูมิในแม่น้ำบางปะกงสูงขึ้นจนสัตว์น้ำตาย รวมไปถึงปลาในกระชังที่ชาวบ้านเลี้ยง ซึ่งชาวบ้านคาดว่าน่าจะมาจากน้ำในระบบหล่อเย็นของโรงงานที่ไม่ได้ถูกปรับอุณหภูมิก่อนปล่อยลงแม่น้ำ อย่างไรก็ตาม ทางโรงไฟฟ้ายังมีการเข้ามาดูแลชุมชน เช่น ตรวจฟันฟรี ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าให้ รักษาโรค รวมไปถึงการให้เงินช่วยบำรุงให้หมู่บ้านนำไปใช้ประโยชน์

ท่าเรือ Future Port

ท่าเรือในอำเภอบางปะกงมีทั้งหมดสองแห่งคือ บริเวณปากแม่น้ำ และบริเวณเทศบาลหมู่ 1 ตำบลบางปะกง ซึ่งการเข้ามาของท่าเรือทั้งสองแห่งนั้นคาดว่ามาจากช่วงสูญญากาศที่ผังเมืองยังไม่ถูกประกาศใช้ในพื้นที่ โดยเฉพาะท่าเรือบริเวณชุมชนเทศบาลตำบลบางปะกงหมู่ 1 ซึ่งพยายามเปิดใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เรื่อยมา แต่ชาวบ้านยังไม่ยินยอมอย่างไรก็ตามมี**รายงานผู้พบเห็นเรือเข้ามาขนถ่ายสินค้าอยู่เรื่อยๆ เช่นกรณีล่าสุดเมื่อช่วงต้นปี พ.ศ.2555 ชาวบ้านได้รับแจ้งว่ามีผู้พบเห็นเรือขนถ่ายถ่านหินเข้ามาเป็นจำนวน 5 ลำ**

ทางโรงงานเคยคำนึงถึงชาวบ้านที่จะได้รับผลกระทบหรือไม่ ?

Eastern Seaboard
แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก

แผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard development plan) เป็นแผนการจัดการพื้นที่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีสองระยะคือ ระยะแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 – 2537 และระยะที่ 2 จากปี พ.ศ.2538 จนถึงปัจจุบัน โครงการนี้มีที่มาจากปัญหาความแออัดของกรุงเทพมหานครที่ไม่สามารถรองรับประชากรและอุตสาหกรรมที่เติบโตได้ มีจุดประสงค์คือ กระจายความเจริญและเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครไปยังภาคตะวันออก โดยมุ่งเน้นไปที่บริเวณชายฝั่งตะวันออก เพื่อสร้างแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณท่าเรือน้ำลึก เพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ เพิ่มอัตราการจ้างแรงงาน และพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับอุตสาหกรรม รวมไปถึงลดความแออัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพื้นที่โครงการได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง (มาบตาพุด) และจังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยพื้นที่ที่ครอบคลุมได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง (มาบตาพุด) จังหวัดฉะเชิงเทรา

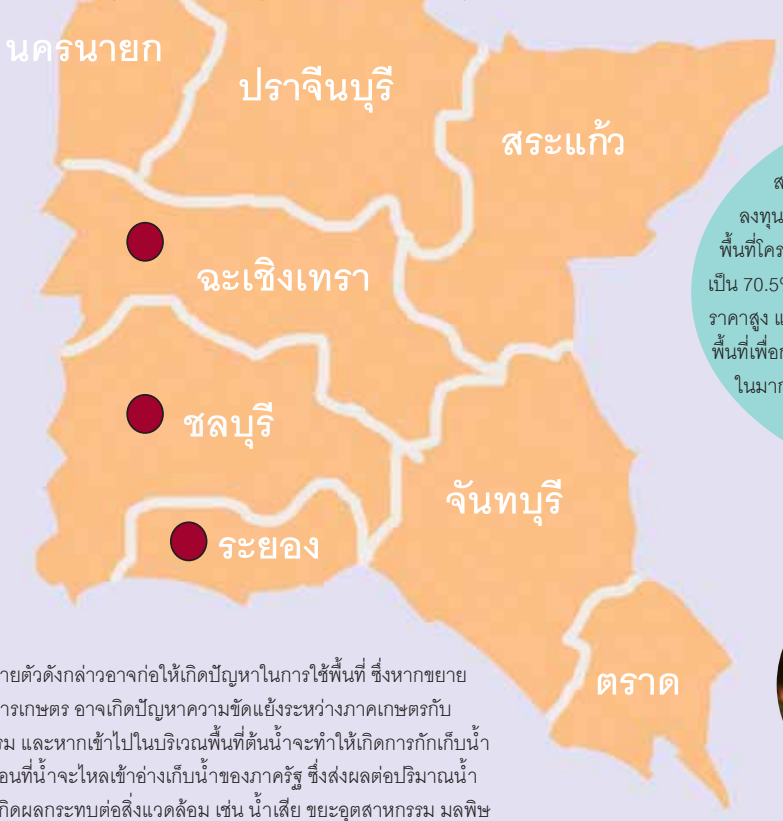

ผลจาก
โครงการพัฒนาฯ ในปีพ.ศ.2529
สามารถสร้างรายได้กว่า 2.7 ล้านล้านบาท จากการลงทุนในพื้นที่โครงการ และเพิ่มอัตราการจ้างแรงงาน โดยในพื้นที่โครงการพัฒนาฯ ปีพ.ศ.2547 มีผู้ที่มีงานทำ1.26 ล้านคน คิดเป็น 70.5% ของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด พื้นที่ชายฝั่งตะวันออกมีราคาสูง และมีอุตสาหกรรมตั้งอยู่แน่นหนา อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ตอนในมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณตอนเหนือของพื้นที่โครงการ เนื่องจากราคาที่ดินบริเวณนั้นมีราคาที่สูง

การขยายตัวดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้พื้นที่ ซึ่งหากขยายเข้าไปในพื้นที่การเกษตร อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม และหากเข้าไปในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำจะทำให้เกิดการกักเก็บน้ำบริเวณต้นน้ำก่อนที่น้ำจะไหลเข้าอ่างเก็บน้ำของภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณน้ำ และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเสีย ขยะอุตสาหกรรม มลพิษอากาศ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการให้เกิดความสมดุล และความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

อุตสาหกรรมที่เข้ามาภายหลังเคยให้อะไรคืนแก่แม่น้ำและชุมชน ?

อ้างอิง : แผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

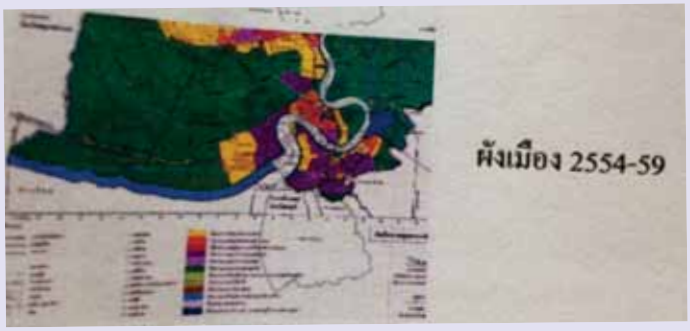

"จากโครงการนำร่อง Eastern Seaboard และผังเมือง 2554-2559 ที่ต้องการพัฒนาพื้นที่บริเวณปากน้ำเป็นพื้นที่สีม่วง คาดว่าในอนาคต ชุมชนเทศบาลตำบลบางปะกงหมู่ 1 ต้องเผชิญกับปัญหาและผลกระทบอันเนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมอีกมาก"

อาจารย์การนี สวัสดิรักษ์

ลูกหลาน

สำนึกชุมชน

ธนาคารปู

ตามธรรมชาติ ปูแสมอาศัยอยู่ตามหน้าดิน ในป่าชายเลน กินจุลินทรีย์ และซากพืชซากสัตว์เป็นอาหาร แต่เพราะหน้าดินไม่สะอาด ซึ่งชาวบ้านคาดว่าเกิดจากสารเคมีหรือฝุ่นที่อาจจะมากับน้ำและตกตะกอนอยู่ที่ผิวดินบริเวณป่าชายเลน ทำให้ปูแสมหายไปจากชุมชน ขณะนั้นประจวบเหมาะกับช่วงที่โรงงานแป้งมันสำปะหลังเข้ามา ดังนั้นในปี พ.ศ. 2553 ชาวบ้านที่เล็งเห็นปัญหาจึงทำโครงการธนาคารปูขึ้น โดยจุดประสงค์คือ อนุรักษ์และเพาะพันธุ์ปูแสมให้อยู่คู่กับผืนป่าโกงกางในชุมชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรในชุมชน สร้างประโยชน์และรายได้ให้กับชาวบ้าน

ช่วง
ของทุกเดือน
ไข่นอกกระด
ที่มีลักษณะเ
ชายเลน โดย
ฟอง ซึ่งจะผ
ตัว ในช่วงเว
สู่ชุมชนอีกค
สามารถพบไ
ความสำเร็จ
ปูแสมกลับม
ระบบนิเวศป

โครงการคืนโลมาสู่ถิ่น

ช่วงปลายปีของทุกปีบริเวณชุมชนบางปะกง ชาวบ้านและผู้มาเยือนจะได้พบเห็นโลมาอิรวดี ซึ่งจะตามน้ำทะเลที่หนุนเข้ามากินปลาดุกทะเล เป็นสีสันให้แก่ชุมชนบางปะกง แต่จากความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมชายฝั่ง และขาดแคลนอาหาร เนื่องจากมนุษย์จับเคย ที่เป็นอาหารของปลาดุก ปลากด ที่เป็นอาหารของโลมาอีกทีไปเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงอันตรายจากเรือลากและอวนของชาวบ้าน ทำให้โลมาอิรวดีค่อยๆ หายไปจากชุมชน จนแทบเหลือเพียงเรื่องเล่า

ปีพ.ศ.2549 โครงการนำโลมาคืนถิ่นของชุมชนบางปะกงจึงเกิดขึ้น โดยมีคุณเกรียง มหาสิริ จากกรมทรัพยากรการประมงอำเภอบางปะกง เป็นหัวหน้าหลักของโครงการ จุดประสงค์ของโครงการคือฟื้นฟูแหล่งอาหารและสร้างความปลอดภัยให้แก่โลมาอิรวดีเพื่อให้โลมากลับมาอีกครั้ง โดยคุณเกรียงและทีมงาน ได้นำเรือไปจอดบริเวณชายฝั่งที่โลมาอิรวดีอยู่และให้อาหารเป็นประจำ พร้อมกับเปิดเครื่องยนต์เพื่อให้โลมารู้สึกปลอดภัย ทำเช่นนี้เป็นชั่วโมงอยู่ระยะหนึ่ง และไม่ให้มีการทำโพงพางในแม่น้ำหรือปากอ่าว ทำให้เคยกลับมาที่นี่อีกครั้งพร้อมกับ ปลาดุก และปลากด ทำให้โลมาค่อยๆ กลับเข้ามาในแม่น้ำบางปะกง

อย่างไรก็ตาม โลมาอิรวดีได้หายไปอีกครั้ง เนื่องจากการทำอวนลุนของภาคอุตสาหกรรมเกินเขตที่กำหนดไว้คือ 5 กิโลเมตรจากชายฝั่งเป็น 3 กิโลเมตรทำให้ปลาดุกทะเลไม่เข้ามาในแม่น้ำ ทางคุณเกรียง จึงนำเรือตรวจของทางกรมไปจอดอยู่เพื่อแก้ปัญหา ทำให้ไม่มีใครกล้าทำประมงชายฝั่งที่ผิดกฎหมาย และทีมงานได้ใช้วิธีส่งคลื่นวิทยุลงไปในน้ำเชื่อว่าโลมาอิรวดีจะสังเกตได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีเสียงนี้ จะไม่มีอันตรายทำให้โลมาเริ่มกลับมาสู่น่านน้ำนี้อีกครั้ง นอกจากนี้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ยังได้ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้และเข้าใจ ถึงข้อดีและผลดีที่ตนจะได้รับจากโลมาอิรวดี

ผลจากโครงการนี้สามารถนำโลมาอิรวดีซึ่งเคยหายไปจากชุมชนบางปะกงกลับมาอีกครั้ง และเกิดการท่องเที่ยวล่องเรือชมโลมาในทุกๆ ช่วงปลายปี ช่วงที่โลมาจะตามน้ำทะเลที่หนุนขึ้นมาตามแม่น้ำบางปะกง ซึ่งสามารถสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับชุมชนบางปะกงในการทำธุรกิจล่องเรือชมโลมาได้ หรือจะเป็นการท่องเที่ยวแบบต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรนี้และใช้มันอย่างถูกวิธี

นดูแลแม่

เมื่อชาวบ้านพยายามฟื้นฟูชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาที่อาจไม่สอดคล้องกับชุมชน

ช่วงที่ปูสลัดไข่ประมาณช่วง 15 คำ
กเดือน ชาวบ้านจะนำปูแสมของตนซึ่งมี
กกระดองแล้ว มาปล่อยใน “ธนาคารปู”
ษณะเป็นรั้วล้อมรอบพื้นที่เล็กๆ ในป่า
จน โดยปูแสมหนึ่งตัวจะสลัดไข่ 50,000
ซึ่งจะผลิตปูแสมเพิ่มได้มากถึง 20,000
ช่วงเวลาเพียงไม่นาน ปูแสมได้กลับมา
นอีกครั้ง และมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น จน
รถพบได้มากมายในป่าชายเลน นับเป็น
สำเร็จอันยิ่งใหญ่ของชาวบ้านในการนำ
กลับมาสู่ชุมชน รวมไปถึงเป็นการฟื้นฟู
นิเวศป่าชายเลนด้วยไปในตัว

การกลับมาของปูแสมได้สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยชาวบ้านสามารถหารายได้จากการขายปูสด ราคา 80 บาท/กิโล และขายปูดอง 3 ตัว10 บาท นอกจากนี้ปูแสมยังสามารถใช้เป็นเหยื่อตกปลาหางกิ่ว หรือปลาสีขนเพื่อการบริโภคหรือเป็นเกม

โครงการปลูกป่าชายเลนและเก็บขยะ

โครงการปลูกป่าชายเลนนั้นสืบเนื่องมาจากคุณเกรียง มหาศิริ ซึ่งต้องการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำบางปะกงให้โลมาอิรวดีสามารถกลับมาได้ จึงได้พูดคุยกับผู้ใหญ่ชุมชนหมู่ 1 ผู้ใหญ่มลิ เทพรักษา เกิดเป็นกิจกรรมปลูกป่าชายเลนควบคู่ไปกับการเก็บขยะทั้งบนฝั่งและในแม่น้ำลำคลอง

โครงการปลูกป่านั้นจะไม่เน้นปลูกเป็นพื้นที่ใหญ่ๆ ครั้งเดียว แต่จะเน้นปลูกเป็นหย่อมเล็กๆ แล้วปล่อยให้ขยายเติบโตเองตามธรรมชาติ โดยจะปลูกกันในพื้นที่ชุมชนหมู่ 1 เทศบาลตำบลบางปะกง แต่พื้นที่โครงการจะครอบคลุมไปถึงฝั่งท่าข้าม สำหรับกิจกรรมเก็บขยะนั้นจะแบ่งกลุ่มอาสาสมัครเป็น 2 กลุ่ม แบ่งกันเก็บขยะทางบกและทางน้ำ ตั้งแต่บริเวณตลาดลาวถึงหมู่ 11 เมื่อหมดวันจะนำขยะที่เก็บได้มาชั่งกิโลเพื่อรับเงินรางวัล โดยคิดเป็น 1 บาท ต่อ 1 กิโลกรัม ขยะที่เก็บได้มีหลายชนิด ตั้งแต่ขวดพลาสติก กล่องโฟม ไปจนถึงฟูกนอน โดยเฉพาะขยะประเภทพลาสติกจะพบมากเป็นพิเศษ

กิจกรรมปลูกป่าจะจัดควบคู่ไปกับกิจกรรมเก็บขยะ ซึ่งจะจัดประมาณ 4 ครั้งต่อปี แต่อาจจัดมากกว่านั้นหากมีผู้ใดสนใจทำกิจกรรมติดต่อเข้ามาขอทำกิจกรรม เช่น มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยบูรีรัมย์ เป็นต้น แต่ละครั้งเชิญโรงเรียนต่างๆ ในชุมชนเข้าร่วม เช่น โรงเรียนวัดบน โรงเรียนวัดล่าง โรงเรียนวัฒนาลัย และกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่สนใจ โดยจะเริ่มกิจกรรมด้วยการทำบุญใส่บาตรในเวลา 8-9 โมงเช้า และให้วิทยากรจากแต่ละโรงเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างโรงเรียนกันในวง ก่อนที่จะแยกกันออกไปทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม 2 กลุ่มตามความสนใจ

“โครงการนี้แม้ไม่ประสบความสำเร็จด้านปริมาณขยะที่ลดลงเพียงเล็กน้อย แต่ความสำเร็จของโครงการอยู่ที่ชาวบ้าน ซึ่งได้เกิดจิตสำนึกที่จะกลับมารับผิดชอบดูแลชุมชนของตน ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าชายเลนคืนสู่ชุมชน หรือรักษาความสะอาดของชุมชนและแม่น้ำลำคลองโดยการเก็บขยะก็ตาม เหล่านี้นับว่าเป็นความสำเร็จที่สำคัญของโครงการนี้”

ผู้ใหญ่มลิ เทพรักษา

ขอให้แม่แข็งแรง

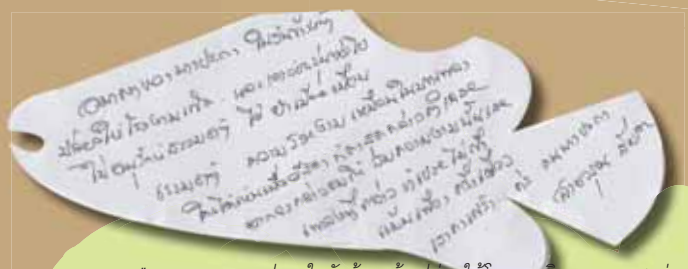

"อนาคตของบางปะกงในวันข้างหน้า ปล่อยให้โรงงานเกิดและเยาวชนรุ่นต่อไป ไม่อนุรักษ์ธรรมชาติ ไว้อย่างเบียดเบียนธรรมชาติ ความสวยงามเหมือนในบทเพลง ใครได้เห็นเมื่ออัสดงก็คงสุดกล่าวเฉลย ยากจะกล่าวชมให้ความงามนั้นเลย เพลงที่กล่าวก็เปรยไม่ถึงแม้เพียงครึ่งเดียว เราคงเศร้าค่ะ"

สายอรุณ ลิ่มเซ

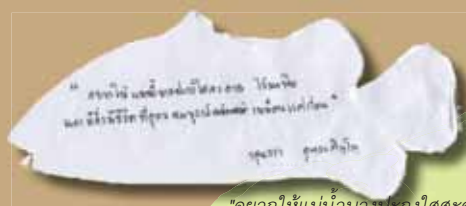

"อยากให้แม่น้ำบางปะกงใสสะอาด ไร้มลพิ
ที่อุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน"

วสุนธรา ก

"อยากให้ป่าจากกลับมา เพราะเป็นที่ทำกินของชาวบ้าน ตึกบ้านก็เข้ามามาก ทรัพยากรก็หายไป อยากให้บ้านเรือน คลอง แม่น้ำสะอาด ไม่มีขยะ อยากให้การประมงพื้นบ้านกลับมา "

เพลินพิศ จันทร์เจริญ

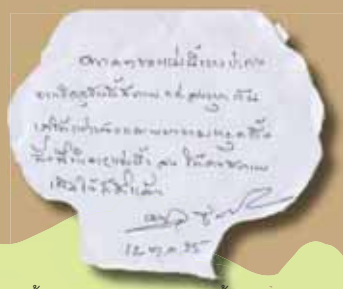

"อนาคตของแม่น้ำบางปะกงจากปัจจุบันนี้ สภาพแย่ลงทุกวัน เราได้แต่หวังและพยายามหยุดยั้งสิ่งที่ทำลายแม่น้ำลงให้คงสภาพเดิมไว้ก็ดีแล้ว"

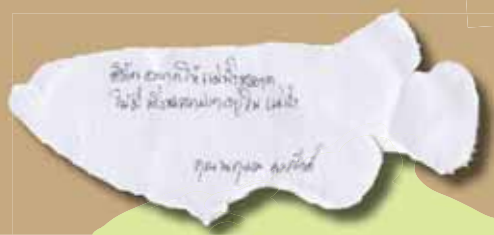

"ดิฉันอยากให้แมน้ำสะอาด ไม่มีสิ่งสกปรกอยู่ในแม่น้ำ"

นฤมล คงศักดิ์

มลิ เทพรักษา

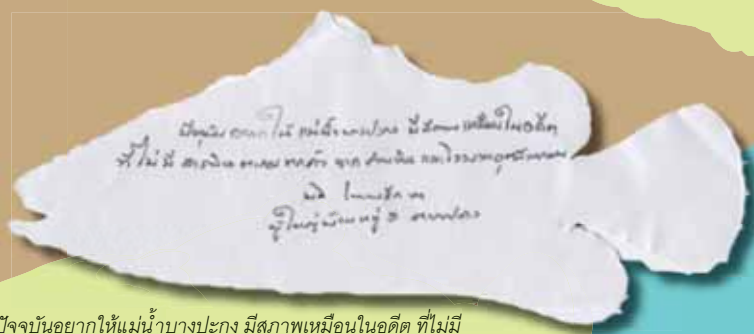

"ปัจจุบันอยากให้แม่น้ำบางปะกง มีสภาพเหมือนในอดีต ที่ไม่มีมลพิษ ตะกอน ตกค้างจากถ่านหินและโรงงานอุตสาหกรรม"

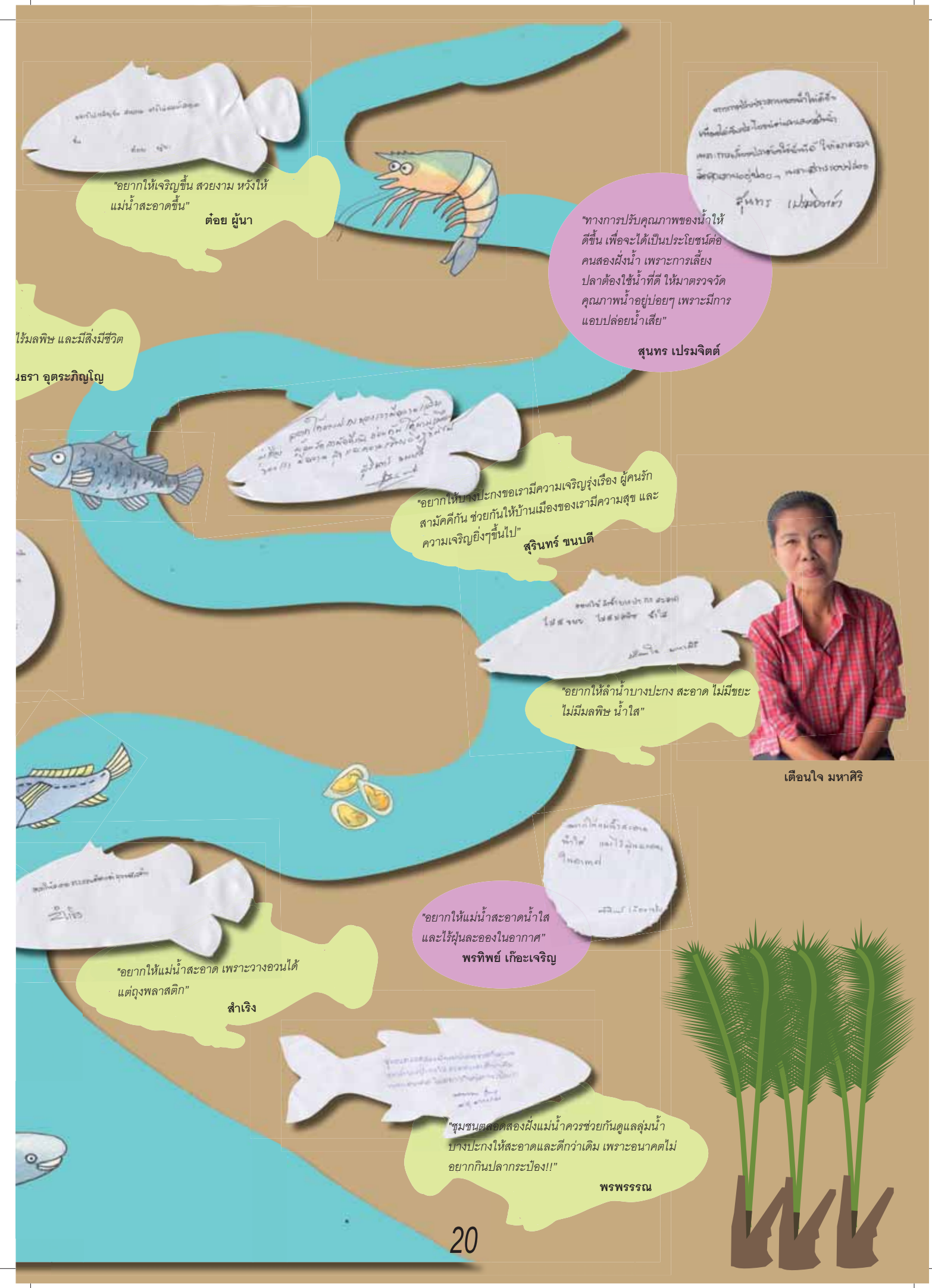

"อยากให้เจริญขึ้น สวยงาม หวังให้แม่น้ำสะอาดขึ้น"

ต๋อย ผู้นา

"ทางการปรับคุณภาพของน้ำให้ดีขึ้น เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อคนสองฝั่งน้ำ เพราะการเลี้ยงปลาต้องใช้น้ำที่ดี ให้มาตรวจวัดคุณภาพน้ำอยู่บ่อยๆ เพราะมีการแอบปล่อยน้ำเสีย"

สุนทร เปรมจิตต์

ไร้มลพิษ และมีสิ่งมีชีวิต

ธรา อุตระภิญโญ

"อยากให้บางปะกงของเรามีความเจริญรุ่งเรือง ผู้คนรักสามัคคีกัน ช่วยกันให้บ้านเมืองของเรามีความสุข และความเจริญยิ่งๆขึ้นไป"

สุรินทร์ ขนบดี

"อยากให้ลำน้ำบางปะกง สะอาด ไม่มีขยะ ไม่มีมลพิษ น้ำใส"

เตือนใจ มหาศิริ

"อยากให้แม่น้ำสะอาดน้ำใส และไร้ฝุ่นละอองในอากาศ"

พรทิพย์ เก๊อะเจริญ

"อยากให้แม่น้ำสะอาด เพราะวางอวนได้แต่ถุงพลาสติก"

สำเริง

"ชุมชนตลอดสองฝั่งแม่น้ำควรช่วยกันดูแลลุ่มน้ำบางปะกงให้สะอาดและดีกว่าเดิม เพราะอนาคตไม่อยากกินปลากระป๋อง!!"

พรพรรรณ

กระบวนการศึกษา

เทอม 1

1. ระบุปัญหา

คุณครูได้ถามพวกเราว่า

ในฐานะผู้บริโภค เรารู้จักปลากะพงที่เรากินมากแค่ไหน

ทำอย่างไรเราจึงจะรู้จัก ปลากะพง ทุกมิติ ทุกด้าน”

เราจึงทำการศึกษา

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปลากะพง คุณค่า ประโยชน์และการเลี้ยง

ลองไปชิมตามร้านอาหารต่างๆ ใกล้โรงเรียน

ย้อนรอยกลับไปยังแหล่งซื้อขายปลา เช่น ตลาดประชาอุทิศ 61 ตลาดมหาชัย ตลาดทะเลไทย หมู่บ้านชาวประมงบางขุนเทียน

รวบรวมข้อมูลเพื่อตามรอย “เส้นทางปลากะพง” กว่าจะมาถึงจานอาหารของเรา

วิเคราะห์ความสำคัญของปลากะพงในแต่ละช่วงก่อนที่จะมาอยู่ในจานของเรา

ชมสื่อ นักข่าวพลเมือง “ปลากะพงที่บางปะกง” สะท้อนภาพปลากะพงที่ตายทั้งกระชัง และเกิดความสงสัยว่า

...ปลากะพงตายเพราะเหตุใด เกิดอะไรขึ้นที่บางปะกง

...เรามั่นใจได้กี่เปอร์เซ็นต์ว่าปลากะพงที่เรากินวันนี้ ไม่ได้มาจากกระชังในคลิปที่ได้ชมไป

...หากเราเป็นเจ้าของกระชัง เราจะทำอย่างไรกับปลาที่ตายลอยเต็มกระชัง

...ผู้บริโภคอย่างเราจะทำอะไรได้บ้างกับแหล่งอาหารของเรา

เราจึงทำการศึกษาเพิ่มเติม ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง ศึกษาภาคสนามที่หมู่ 1 เทศบาลตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้โจทย์โครงงาน ...**ศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในฐานะแหล่งอาหารและผลกระทบจากการพัฒนากรณี แม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา**

2.ศึกษาปัญหา

ร่วมฟังเสวนา CHIA (Community Health Impact Assesment) สร้างอำนาจทางปัญญาในการกำหนดอนาคตตนเองและสังคม ซึ่งพบว่า...CHIA คือ สิ่งที่ช่วยขยายเสียงให้ชาวบ้านในการแสดงสิทธิที่จะปกป้องตนเอง โดยใช้ชุดความรู้และข้อมูล ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของแม่น้ำบางปะกงโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามเขตการประกอบอาชีพและภูมิศาสตร์ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกงช่วงต้น ช่วงกลาง และช่วงปลายภายใต้ข้อสังเกตคือ

....ศักยภาพของพื้นที่ลดถอยเมื่อมีสิ่งแปลกปลอมจากภายนอกเข้าไปสู่ชุมชน

...สิ่งแปลกปลอมเหล่านั้นเข้ามาได้อย่างไร มีปัจจัยใดบ้างสนับสนุน

เทอม 2

3.วิเคราะห์ปัญหา

เขียนบทความ “เราโชคดีอย่างไรที่มีบางปะกง”

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติมที่อำเภอบางคล้า อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

นำเสนอข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพ และการพัฒนาของพื้นที่ศึกษา ประมวลและวิเคราะห์ความรู้ผ่านการทำ KM (Knowledge Management)

นำเสนอร่างรายงานและงบประมาณต่อ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

4. เสนอผลการศึกษา คำถาม และการจัดเวทีสาธารณะ

5. ดำเนินการมีส่วนร่วม

จัดทำรายงาน HIA ดำเนินการเผยแพร่ผลการศึกษาและการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล และความคิดเห็นด้วยการจัดเวทีสาธารณะ “เด็กวอนถามผู้ใหญ่ กรณี แหล่งอาหารกับการพัฒนา”

6.ประเมินผล

ประเมินการดำเนินการจัดเวทีสาธารณะ และการจัดทำรายงาน HIA

ประเมินตนเอง และประเมินโดย PEER

ประเมินการทำโครงงาน

โชคดีแค่ไหนที่มีแม่น้ำบางปะกง

กมลวรรณ ศิริพัฒนกุลขจร

หากมองในมุมที่แคบลงมา หากไม่มีแม่น้ำบางปะกงก็จะไม่มีปลากะพง เราก็แค่ขาดอาหารมื้อหนึ่งบนโต๊ะอาหารไป แต่ในขณะนี้สิ่งที่เกิดขึ้น ก็คือผู้คนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากการไม่มีแหล่งทำกินเพราะปราศจากพื้นที่ในการผลิตทรัพยากรเหล่านั้น เพราะพวกเขาเหล่านี้ได้ฝากชีวิตและปากท้องไว้กับแม่น้ำ รวมไปถึงพวกเราคนเมืองกรุงด้วย ดังนั้นหากพูดถึงคำว่าโชคดีที่มีแม่น้ำสายนี้ก็คงจะเป็นข้อเท็จจริงที่ปราศจากข้อกังขาใดๆ

ชนิกานต์ เผ่าไพสิฐศรีอนันต์ (คินจัง)

วิถีชีวิตของคนไทยนั้นย่อมผูกพันกับสายน้ำ ในท้องถิ่นที่เลี้ยงดูตนเองมา คนกรุงเทพรวมถึงข้าพเจ้าเองก็เช่นเดียวกันที่มีความผูกพันกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญในการคมนาคมการท่องเที่ยวและการเกษตรของชาวกรุงเทพไปจนถึงผู้คนทั่วทั้งภาคกลาง แต่ยังมีแม่น้ำอีกสายที่เลี้ยงดูให้น้ำให้อาหารแก่พวกเราคนภาคกลางคือ แม่น้ำบางปะกง

รภัส บุญวานิช (ติ้ง)

คนในพื้นที่ คนในบริเวณใกล้เคียง และคนกรุงเทพอย่างเรา ล้วนแต่มีความผูกพันกับแม่น้ำบางปะกง เพราะเป็นแหล่งผลิตอาหารให้กับพวกเราทุกคน และเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย เรียกได้ว่าแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำอีกสายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน

ชาลิสา ธีรวิจารณญาณกุล (เตเต้)

ชาวบ้านที่นี่ยังมีอาชีพที่พึ่งพาอาศัยกับแม่น้ำ นั่นคือการเลี้ยงปลากะพงเนื่องจากปลากะพงเป็นปลาที่อาศัยในน้ำกร่อยจึงมีเพียงไม่กี่ที่เท่านั้นที่จะเลี้ยงปลากะพงได้ นับว่าเป็นโชคดีมากๆ ที่เรามีแม่น้ำบางปะกง แหล่งผลิตทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์อีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย

ปรินทร์ อินทรศร (ซัน)

หากเราลองจินตนาการดูว่าถ้าประเทศไทยไม่มีแม่น้ำบางปะกงจะเป็นเช่นไร เราคงขาดทรัพยากรที่หล่อเลี้ยงชาติ และความหลากหลายทางทรัพยากรก็จะหายไป แหล่งอาหารที่เป็นทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ที่สำคัญของประเทศ และนับเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยก็จะหายไปพร้อมกับสายน้ำอันอุดมสมบูรณ์ เราโชคดีมากแค่ไหนที่มีแม่น้ำบางปะกง

จรุพรรณ วิศัลย์ศยาพงศ์(ต้า)

เราควรที่จะดีใจ ภาคภูมิใจและรู้สึกโชคดีที่ประเทศไทยของเรายังคงมีแม่น้ำสายสำคัญหลายๆ สาย อย่างแม่น้ำบางปะกงแม่น้ำที่อุดมไปด้วยสัตว์นานาพันธุ์และทรัพยากรที่หลากหลายซึ่งพวกเราได้ใช้ประโยชน์ในทุกๆ ด้าน ซึ่งหากจะประเมินแล้วนั้น เม็ดเงินที่แม่น้ำบางปะกงได้สร้างให้แก่ประเทศของเรานั้นก็คงไม่น้อยเลยทีเดียว และนี่แหละคือความโชคดีของเราที่มีแม่น้ำบางปะกง

พลอย เลาหเสรีกุล (พลอย)

สิ่งที่ฉันกำลังเรียนรู้อยู่ตอนนี้คือการที่ฉันเห็นปัญหาและไม่นิ่งดูดาย ลุกขึ้นมาทำอะไรสักอย่างเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเพื่อคนอื่นๆ รอบๆ ตัวฉัน ไม่ใช่เพียงเพื่อตัวฉันคนเดียวหรือนิ่งดูดายอยู่เฉยๆ เพียงเพราะมันไม่ใช่ธุระถึงแม้ว่ามันจะยากมากแต่ฉันก็จะลองพยายามดูเผื่อฉันจะเข้าใจมากขึ้นว่า “เราโชคดีอย่างไรที่มีแม่น้ำบางปะกง” หรือว่าฉันจะต้องรอจนวันนั้นที่เราไม่มีแม่น้ำบางปะกงแล้วฉันจึงจะตระหนักได้ว่า “เราโชคดีอย่างไรที่มีแม่น้ำบางปะกง”

รพีพร มโนรัตน์ (ฟ้าใส)

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นสุวรรณภูมิ หมายถึง แผ่นดินทอง เพราะพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ปลูกอะไรเลี้ยงอะไรก็เจริญเติบโตงอกงามในทุกๆ พื้นที่ รวมไปถึงพื้นที่ที่อยู่ใกล้บ้านเกิดของฉัน คือ ลุ่มน้ำบางปะกง เราสามารถพูดได้เต็มปากเลยว่า หากไม่มีแม่น้ำบางปะกง พื้นที่นี้ก็คงจะไม่เกิดเป็นพื้นที่ที่ผลิตทรัพยากรอันหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ และเราที่เป็นผู้บริโภคก็คงจะไม่ได้รู้จักกับอาหารอร่อยๆ ผลิตผลชั้นดีที่ได้จากพื้นที่นี้แน่ๆ โชคดีจังที่มีบางปะกง

แก้วใจ แก้วใส (บานู)

แม่น้ำบางปะกงคือชีวิต เป็นเหมือนอากาศที่ขาดไม่ได้และจำเป็นอย่างที่สุดต่อชีวิตของชาวบ้าน แม่น้ำเป็นแหล่งทำมาหากินหากขาดแม่น้ำหลายชีวิตคงไม่มีอาชีพคงไม่มีปลากะพงที่ขึ้นชื่อความหลากหลายของทรัพยากรจะลดลงเพราะขาดแม่น้ำ หลายชีวิตจะอยู่ไม่ได้เพราะแม่น้ำคือลมหายใจของชุมชนแม่น้ำบางปะกงจึงสำคัญมากกับวิถีชีวิตและชุมชน

ชนนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล (อิ๊งค์)

แม่น้ำบางปะกง คือสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตมากมายที่เปี่ยมไปด้วยทรัพยากรที่ดีธรรมชาติที่สวยงามระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดีชีวิตของพวกเขากับแม่น้ำสายนี้ถูกผูกพันธ์กันโดยที่พวกเขาไม่รู้ตัวนับว่าเราโชคดีมากที่มีแม่น้ำบางปะกงสายนี้อยู่บนแผ่นดินไทย

เด็กวอน...ถามผู้ใหญ่

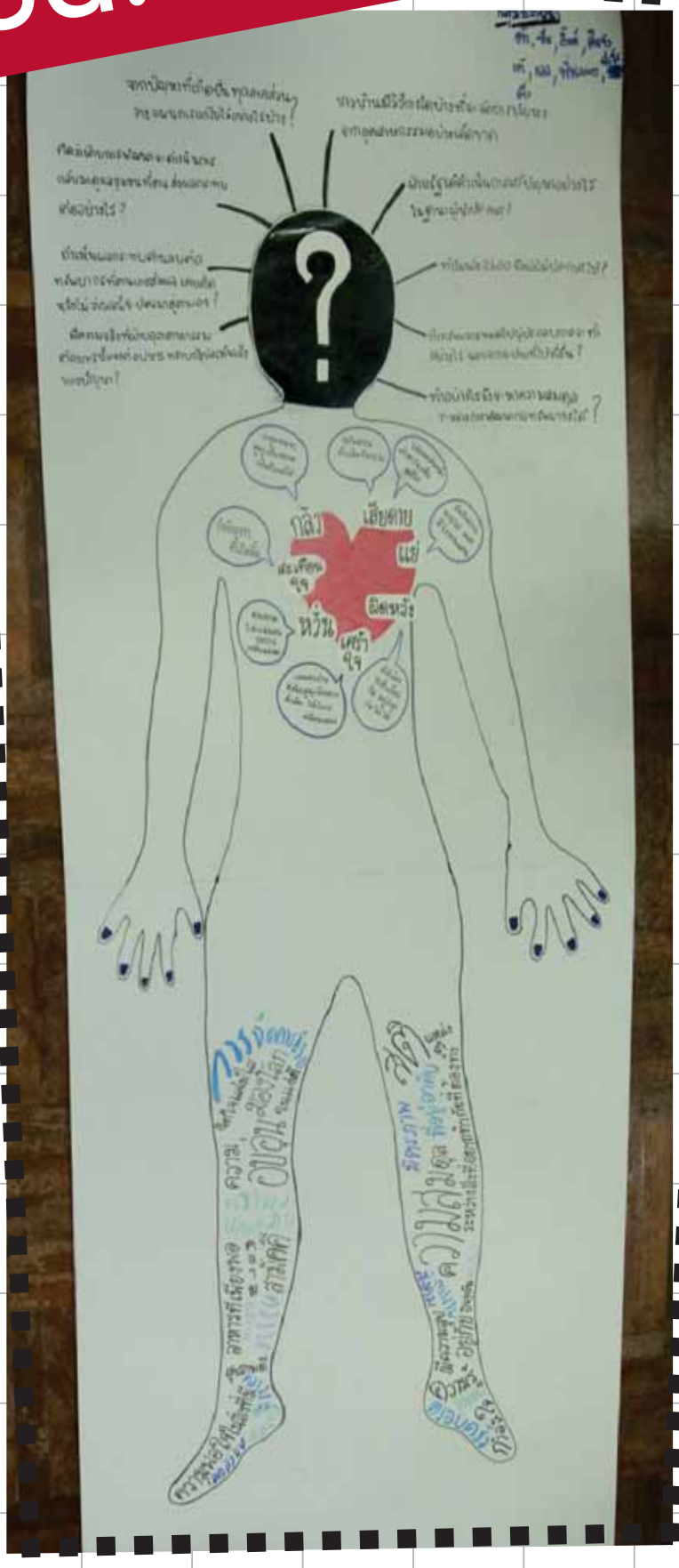

คำถาม

- จะแน่ใจได้อย่างไรว่า
- เกษตรก็มีเงินได้ ทำไ
- ป่าชายเลยทรงคุณค่
- แหล่งอาหารของเราจ
- ชาวบ้าน “ใช้เยอะ” (
- ทำไมพังเมืองรวมจังห
- มีสิทธิอะไรที่พังเมือง
- จะหาจุดสมดุลระหว่
- คิดว่าฝ่ายโครงการน่
  กลับมาสู่ตน?
- ถ้าทรัพยากรหมดไป
- วันนี้แม่น้ำบางปะกงเ
  เท่าโลหะหนักและน้ำร้

‘เรา’ ในฐานะที่เป็นคนเมือง ปกติเมื่อจะทำอะไรมักจะไม่สนใจถึงที่มาที่ไป อาจจะกล่าวได้ง่ายว่าเราเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยที่เราไม่รู้เลยว่าสิ่งที่เราเพิกเฉยนั้นมันส่งผลกระทบต่อเราทุกคนไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม แต่จากการเรียนรู้เรื่องราวของแม่น้ำบางปะกง หลายอย่างที่ทำให้เราต้องหันมามองสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น เพราะเรารู้สึกว่าเรื่องมันใกล้ตัวกว่าที่คิด

“เรา” ในฐานะที่เป็นคนนอกพื้นที่ เอาเข้าจริงก็ต้องต้องพึ่งพาแม่น้ำบางปะกงเหมือนกัน ไม่อยากจะเชื่อว่า ปลากะพงทอดน้ำปลาจานนั้น จะทำให้เราได้ไขความลับ และความรู้จากสายน้ำบางปะกงมากกว่าที่คิด วันนี้เราได้รู้ว่า บางปะกงเป็นมากกว่าแหล่งเพาะเลี้ยงปลากะพงแหล่งใหญ่ของประเทศไทย แต่แม่น้ำบางปะกงเป็นเหมือนแม่ที่โอบอุ้มทุกผู้คนบนสายน้ำและแม้ตัวเรา

ซึ่งจากเรื่องที่เรารับรู้มาทั้งหมด มีสิ่งหนึ่งทำให้เราเริ่มเกิดความไม่ไว้ใจ นั่นคือ “ความเปลี่ยนแปลง” ที่เกิดขึ้นต่อแม่น้ำบางปะกง การทำงานครั้งนี้ เราได้ยินกับคำว่า “ความเปลี่ยนแปลง” จนชินหู และเราก็พบว่ามันมีความสำคัญต่อเราเองและผู้คนทั้งหลายเป็นอย่างมาก เพราะความเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้ ได้นำความเคลือบแคลงสงสัยมาสู่คำถามที่มีต่อความเสื่อมโทรมของแม่น้ำบางปะกง รวมไปถึงพื้นที่และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น พื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลง วิถีชีวิตผู้คนที่เริ่มเปลี่ยนไป คนในพื้นที่ออกไปทำงานที่อื่น เลิกอาชีพประมงและเกษตร ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งนั่นหมายความว่า **ชีวิตที่เป็นอยู่นี้ไม่ดีพอหรอกหรือ** แต่นั่นสินะ เราเองที่เป็นคนนอก เมื่อได้รับรู้เรื่องราวยังทั้งรู้สึกกลัว เสียดาย และผิดหวัง ผู้คนที่นั่นอาจกลัวเกินกว่าที่จะอยู่ยังที่จุดเดิม

สถานการณ์ปลายน้ำบางปะกงดูย่ำแย่ทุกที โรงงานต่างๆ ที่ทยอยลงสู่พื้นที่ ผังเมืองที่วางไว้รอท่าและเอื้อโอกาสให้แก่โครงการสารพัดที่ไม่น่าจะนำสิ่งที่ดีกว่ามาสู่ชาวบ้าน นอกจากฝุ่นผงละอองทั้งในอากาศ น้ำ ดิน ป่าชายเลนที่หดหายและวิถีคนที่เปลี่ยนไป ชาวบ้านเองบางกลุ่มช่วยกันคนละนิดคนละหน่อยฟื้นฟูสิ่งต่างๆ ที่หายไป เช่น พันธุ์ปู พันธุ์ปลา พันธุ์ไม้ อย่างที่ไม่รู้ว่าจะทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือไม่

เมื่อโลกต้องเปลี่ยนแปลงไป และแม้แต่แม่น้ำบางปะกงก็เช่นกัน เราจะทำอย่างไรให้ความเปลี่ยนแปลงทั้งปวงอยู่บนฐานของ**ความสมดุล** ซึ่งเราไม่ควรต้องสูญเสียแม่น้ำบางปะกงให้แก่ใคร หรือไม่ควรต้องแลกกับอะไรไม่ใช่หรือ เพราะเราไม่อยากให้บางปะกงเสียหายมากไปกว่านี้ ซึ่งเรา**ขอเสนอแนะว่า ของดีของเรา หรือ สิ่งที่เราทำได้ดีควรได้รักษาไว้ ไม่ควรให้ต้องเสียหาย หรือสูญเสียไป ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุใด**

ม

ไรว่าอาหารที่เราบริโภคจะไม่ปนเปื้อนสารเคมีจากอุตสาหกรรม?
ำ ทำไมต้องเป็นอุตสาหกรรม?
จุณค่า ทำไมกล้าทำลายกัน แล้วก็ต้องมาคอยตามปลูกกันใหม่ทำไม?
งเราจะยอมแลกหรือกับโรงงาน?
อะ” (ทรัพยากร) จึงคืนให้ อุตสาหกรรมเคยคิดทำแบบนี้บ้างหรือไม่?
มจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงยังไม่ประกาศใช้ ปล่อยให้เป็น สูญญากาศนานๆ ทำไม?
เมืองจะมากำหนดพื้นที่ของใครๆ ให้เป็นอะไรก็ได้ หากเจ้าของไม่ยอม?
ระหว่างการพัฒนาและทรัพยากรอย่างไร?
การพัฒนาจะดำเนินการกลับมาดูแลชุมชนที่ตนส่งผลกระทบต่ออย่างไร? คิดหรือไม่ว่าผลนี้จะย้อน
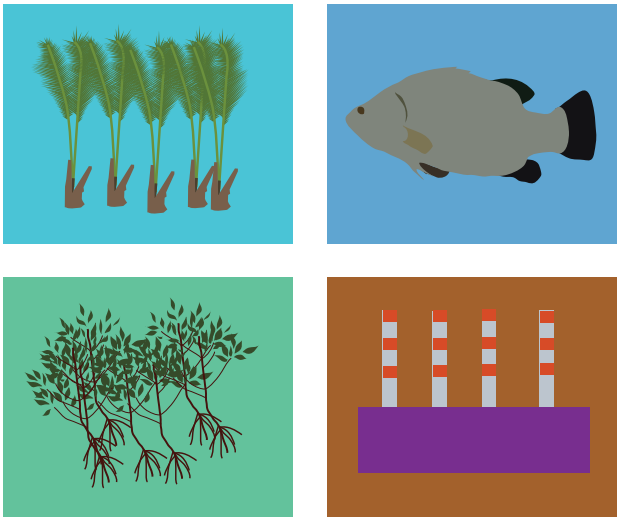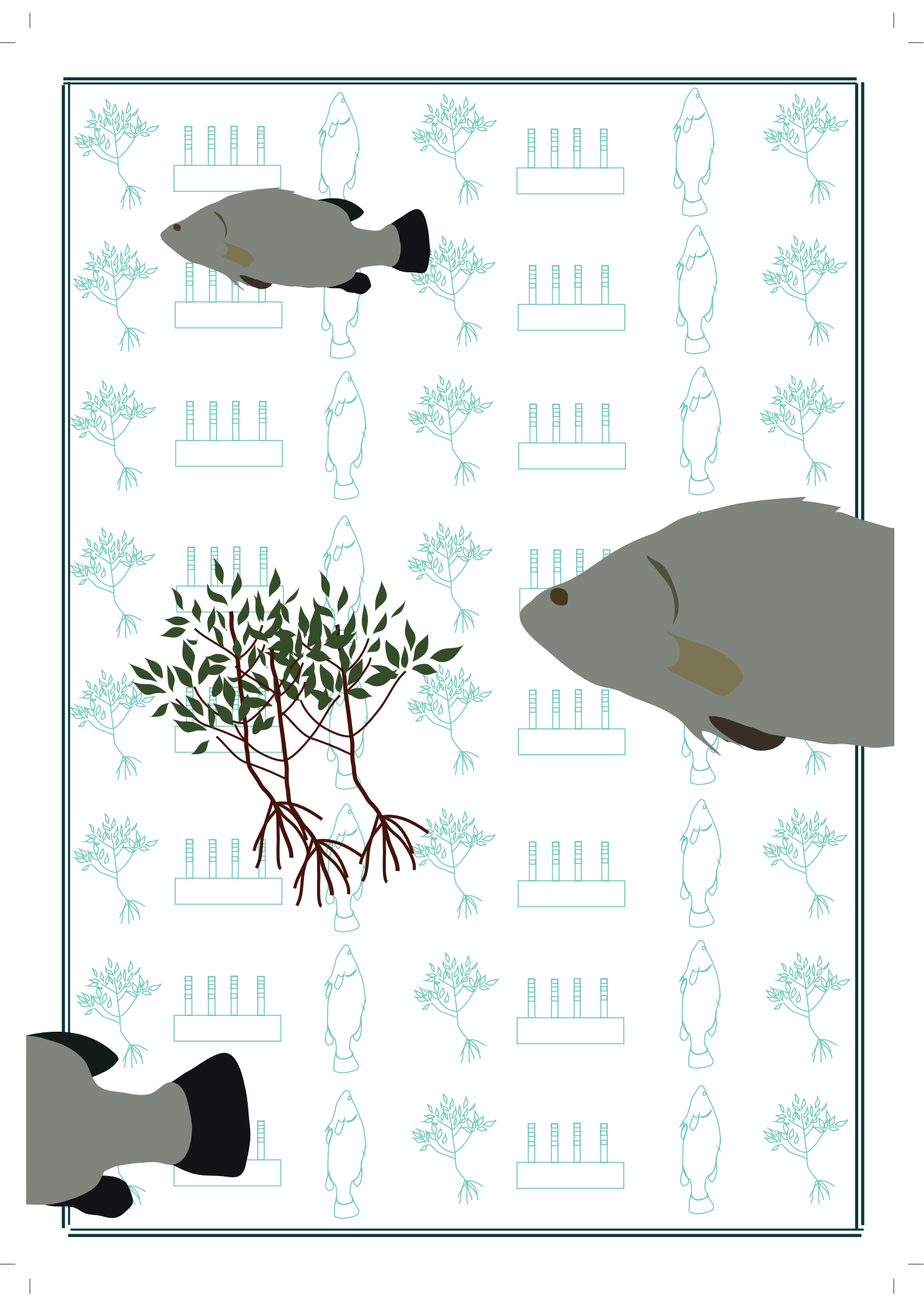
มดไปอุตสาหกรรมมีมาตราการแก้ไขอย่างไร นอกจากย้ายฐานการผลิต?
ะกงเสื่อมสภาพ ต้องมีคนที่ทำเสื่อมเกินจะฟื้นฟูได้ทัน น้ำซักผ้า ล้างจานของชาวบ้าน ไม่น่าจะส่งผล
ะน้ำร้อนจากโรงงาน คิดเห็นกันว่าอย่างไร?